١٦ی ئۆکتۆبەر، لە نێوان خیانەت و دیانەتدا… کامیار سابیر

چەمکی خیانەت(treason) چەمکێکی ئاڵۆز و پڕ ئاڕاستەیە لە ڕووی مێژوویی، سیاسیی، فەرهەنگیی، کولتووریی و مەعریفییەوە. هەر وەک و دەسگا و ئۆرگانێک، هەر ناوەند و حیزب و کۆمەڵایەتییەک، بە گوێرەی بڕوا و بۆچوونە دیینەکانی خۆیان، تەشریح و تەئویلی دەکەن. لێرەدا، قسەمان لەسەر ١٦ی ئۆکتۆبەری ٢٠١٧یە کە لە دوای ریفراندۆمی ڕاسپێردراوەکەی دەسگای میتی تورکیاوە، خانەقین بە کەرکوک، تەسلیم بە هێزەکانی دەوڵەتی عێراق کرانەوە و پێشمەرگەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، پاشەکشێیان کرد. لە کەرکوکیشەوە بۆ شەنگال و موصڵ، پارتیی پاشەکشێی کرد. لەبەرامبەریشدا، پارتیی و ئۆردووی نەتەوەیی و نەژادیی و طائیفییەکانی کورد، هاوکات، تەواوی ئەوانەی دیانەتی کوردایەتییان، وەکو عەقیدەیەکی سیاسیی و ئایدیۆلۆژیایەکی ئایینیی وەرگرتووە، لێکدا لێکدا، ١٦ی ئۆکتۆبەر بە خیانەت لە قەڵەم دەدەن. بە واتایەکی تر، هەموو ئەوانەی دیانەت و مەغزی سیاسیی و ئایدیۆلۆژییان، کوردایەتییە، چەند خۆ بە نەیاری پارتیی و یەکێتیی و دەسەڵاتی چەتەگەریی هەرەمیش بزانن، بە ئیرادیی و بە لائیرادیی، هەر دەکەونەوە، بەرەکەی (پارتیی) و ئەجێندا پانتورکییەکانی ئەردەغانەوە؟

کەمەک گەڕانەوە بە دواوە، باشتر یارمەتییمان دەدات تا لە ئەدەبییاتی بەتاڵی کوردایەتیی و تەواوی ئەو عەمالەتە ئیقلیمییانەی بە ناوی شۆڕشەوە کراون، حاڵیی ببین و لە جۆهەری ئەم بە فیکریی و ئەم عەقیدە گۆڕوگوڵە، بگەین. لە باری فیکریی و کولتووریەوە کە تەخوین لە ناو کورددا بە گشتیی و کوردستانی عێراق بە تایبەتیی، بڕوای هەیە، هەکارەکی ئەوەیە لە ڕووی فیکریی، مەعریفییە و ئەخلاقییەوە (لێرەدا مەبەست لە مۆرال= Moral)، ڕۆشنبیران، سیاسییە وردەکارەکان و نوخبە ئینتێلێجێنسیاکانی کورد، جورئەتی سیاسیی و فیکرییان نەکردووە کە خۆیان لە قەڕەی ئەم چەمکانە بدەن و سەروگوڵاکی بکوتنەوە. ئەم گرووپانە، بە درێژایی سەدە سالێی ڕابردووی حەرەکەی قەومیی کوردیی، هەمیشە لە تەخوین ترساون، یان تەرایز کراون بە ئەوەی لەسەر ئەم ئەدەبییاتە ڕۆشکییە، قسەیەکی جدیی، نەکەن.
هاوکات، لە باری مۆراڵیشەوە(لێرەدا مەبەست لە مۆراڵ= Morale

ە)، دەکرێ بگوترێ لە کوردستانی عێراقدا، هیچ کەس بەلای ئەوەدا نەچووە کە پێچەوانەی ماشێنی ئەعلامیی تەخویین، بووستەتەوە! جەخت لەوە بکرێتەوە کە مەبەست لە باوەبوون بە خە، دیسپلینی فیکریی، سیاسیی و مەعریفیی،حەماسی عەقڵانییبوون، نەهجی واقیعییبوون، ڕەحیەتی تێگەیشتن، ثەقافەت و گەشبیینیی سیاسیی، دەگەیەنێت. لە کاتێکدا، مەبەست (بە ئەی خە)، فەزیلەتی ئەو بییروباوەڕیە کە چاکە و خراپەی سیاسیی، کەمایەتیی...تاد، نیشان دەدات. لە کۆنتەکستی سیاسیی و فیکرییدا، لە کوردستانی عێراقدا کە پارتیی و مافی بارزانیی، رابەرایەتیی حزبەکەی سیاسیی "کوردە" کەوتووەتە دەستیان و ئەم بیزنسیان قەرغ کردووە، بە دەرجەی یەکەم ئەم فیاسکە مەژووییە، بە فەشەلی هەمزە عەبدوڵا، ئیبراهیم ئەحمەد، تالەبانیی، کەمەڵە و ئارام، نەوشیروان موصتەفا، چەپەکان و ئیسلامییەکان، دەگەڕێتەوە کە بە هەموویان، بەڵێ هەموویان بەسەریەکەوە، نەیانتوانیوە، مەشروعێکی سیاسیی و فیکریی جیاوازتر لە چەتەگەریی و عەمالەتی ئیقلیمیی-کوردایەتیی، تەبەنیی بکەن، بگرە تا ئێستایش، شەی ئەوە دەکەن کە کوردایەتیی ئەریجنال و ڕەسەن، تەبەنیی بکەن! هاوکات ریفراندەمەکەیش، سەنگی مەحەکێ کە ئیسلامییەکان و چەپەکان، چەن سەروقون، لە زەرابەکانی ناسیۆنالیزمی نەوت و سەربەخێیە قوبرصییە ئەفسونەاویەکەدا، باسکی ئایدیەلۆژییان، لەدەدا؟

کەرکوکمان دەڕاند و داگیرکرایەوە! ٥١٪ی خاکی کوردستانمان لە دەست دا(کە دەریەکی گەورەی جیۆگرافیی و سیاسییە)! ئەمانە خورافاتی ئەو مەنتالیتییە نەخۆش و مەڵەلیە کە زەربەی هەرە زەری لایەنگرانی ناسیۆنالیزمی نەژادیی کوردیی، لە ماوەی سە ساڵی ڕابردوودا، دەرخیان کردووە و دەیەن و دەیینووسن و هەزار بارەی دەکەنەوە. مەگەر کەرکوک و شەنگال و خانەقین، بەپێی دەستووری عێراق، بە ڕەزامەندیی حیزبە کوردیی و سیاسییە کوردەکان، ناوچەی جێناکۆک نیین؟ بە هەی هەلومەرجێکی عەسکەریی و هاتنی داعشەوە، هەزی پێشمەرگەی یەکێتیی و پارتیی، کەنتڕۆیان نەکرد، دوای داعش، دەبووایە بکشێنەوە، کە بەهەی تیجاڕەتی نەوت و بیزنسی گەورەوە، نەکشانەوە، بە زەبری هەز، دەبێت هەزە عێراقییەکانی دەوڵەتی فیدراڵ، بە یارمەرتیی ئەمریکا، کەنتڕۆی بکەنەوە، وەکو کردیان. کشانەوەی هەزەکانی یەکێتیی، خراپییەکەی لەوەدا بوو، تەنسیقێکی ژەربەژێریان لەگەڵ ڕایەڵەکانی حکومەتی عێراق و حەشدی شەعبیی کردبوو، جورئەتیان تێدا نەبوو بە ئاشکرا، داکۆکیی لە ئیتیفاقییەی کشانەوەکە بکەن، هاوکات، جورئەتیان تێدا نەبوو، ڕوو بە ڕای گشتیی

و تەنانەت روو بە هێزەکانی خۆیشیان بیکەن، کشانەوەیەک بە قونە شەی لەرە و لەوە، زیاتر لە سیناریۆی تەکشان دەچوو، تا بە کشانەوە دۆگات و دۆیان پێشمەرگەی هێژار و بە پارێیشان، کرد بە قوربانیی، بە ئەوەی سیناریۆکێیان، تەمریر بکەن.

بەدەر لەوەی قیادەی پارتیی لە ژێر فشاری عێراق و ئێران و ئەمریکادا بوو، خۆی رێزامەندیی نیشاندابوو لە کەرکوک بکشێتەوە، خۆیشی لە شەنگال کشایەوە، کەچیی دوو طەقە تەنووری پردێیان کردووە بە داستانێکی ئۆفسانەیی پێ لە فشۆی عەسکەریی، گوایە ئەوان موقاوەمەتیان کردووە و یەکێتیی لە کەرکوک قوچاندوویەتی و خیانەتیان لە ریفراندەم و دەستکەوتەکانی گەلی کورد کورد، کردووە؟ بەدەر لەوەی ریفراندەم، خۆی لە خۆیدا، گەورەترییەن خیانەتی سیاسیی و مێژوویی بوو، بە پلانی موخابەراتی ئیقلیمیی(بە تایبەتیی تورکیا)، بەەوەچوو، بە ئەوەی ئۆگەر سەری گرت، کەنترۆڵی کەرکوک لە دەست حەلیف و رەدیفەکانی تورکیادا بێت(پارتیی، بەرێی تورکمانیی و داعش)، ئۆگەر سەریشی نەگرت، ئەوە کەنترۆڵی کەرکوک لە ژێر دەستی یەکێتیی دەردەهێنرێت و تەسلیمی هێزە عێراقیەکان، دەکرێتەوە و باڵانسی هێز، لە هەرەم هەر لای پارتیی دەمێنێتەوە!

جەبانیی و بە روئیەیی قیادییە کۆن و نوێکانی یەکێتیی، لەوەوە سەرچاوە دۆگرێت، تا ئێم ساتەیش دوو (کادیر، نووسەر، رانتخەر و سیاسیی) ئێم حیزبە، جورئەتیان نەکردووە، تەنانەت، وتارێک بنووسن، سەمینارێک بکەن و کەەکی جەماوەریی و مەدیایی بکەن، بە رییزەکانی خۆیان و خەەکی کوردستانی باس بکەن کە ١٦ ی ئۆکتۆبەر نەک هەر خیانەت نییە، بەەکو کارەکی عەقڵانیی زەر باش بوو کە شاری کەرکوکی لە وێرانبوون، پاراست. هاوکات، هەموو هێزی سیاسیی ئێم قیادییە نوێیانەش، بە ئەوەی لەو کونانە بێنە دەرەوە کە تەخوینەکانی کوردایەتییەکەی پارتیی، تەی پێستوون، ئەوێە جوێن بە پارێزگاری کەرکوک دەدەن و قەندەرەی منداەە شەهید، بە حەماسی سەر مایکرۆفۆن، لە دەمی دەپێستن! هەموو ئەمانێیش، نیشانەی ئەوێە، نە یەکێتیی، نە گەەان و نە هەموو نەتەوێیەکانی تری کورد، لە باری فیکریی، ئایدیۆلۆژیی و مەاڵییەوە، نەک هەر جیاوازییان نییە، بەەکو هەمان مەەە و مەاڵیی پارتییان هێیە و هەمان مەکینەی کوردایەتییان، لە بەستراوە. بەەاستییش، جیاوازیی یەکێتیی و پارتیی، تەنیا ئەوێە کە وەکو دوو باندی مافیایی، کامیان زەرتر دەدزن، کامیان باشتر عەمالەتی ئیقلیمیی دەکەن و کامیان زەرترین سەرمایەگوزاریی و بیزنس، لەسەر ئایینەد، گیرفان،

قوت و تەندروستیی خەڵکی کوردستان، دەکەن؟

حکومەتی فیدراڵ و هێزە عێراقییەکان، مافێکی قانونیی و دەستووریی و سەروەرییە کە کۆنترۆڵی کەرکووک بکەنەوە، بە تایبەتییش پاش قەشمەریاتی ریفراندۆمەکەی میتی تورکیا، بەناو ئەوەی کە زێر جگەی ناسەریی فیکریی و مەعریفییە، ئەوەیە کە زامەکانی ئەم جەهلە کولتووریی و سیاسییە، بەردەوام بە خوەواکی دیانەتی کوردایەتیی، زاخاو دەدرێتەوە. تەواوی مەبەستەوییی و نژادییەکان، پێیانوایە ئەگەر کەرکووک لە ژێر دەستی دزەکانی پارتیی و یەکێتییدا بووایە، ئەگەر لە ژێر دەستی کەمپانیاکانی پارتیی و یەکێتییدا بووایە و نەوتی کەرکووک بە ئەجێندەاکانی تورکیا و مافیاکانی کوردایەتیی، بگۆڕێ بخرایە، ئەوە شتێکی زێر باش و موقەدەس بوو! چونکە بە دەست کوردەوە! بوو. بەدەست کوردی مورتەزیقەی سەر بە تورکیاوە بێت، قەیدی نییە، بەس نابێت بە دەست حکومەتێکی ڕەسمیی و دەستوورییەوە بێت کە ناوی دەوڵەتی عێراقە و کورد خەیشی تێیدا، بەشدارە. بەڵاستیی ئەم مەهزەلە عەقڵییی و فیکرییە بەس لە ناو ئیستیحماری نوخبەکانی کوردایەتییدا، توانای خگۆزاندنی هەیە و لە هیچ کۆنتێکستێکی تردا بە زمانە بیانییەکان، جگەی نابەتەوە کە بۆی حکومەتی فیدراڵ، کۆنترۆڵی شارێکی کردووە، ئەوە خیانەتە، یان بگوترێ حکومەتی فیدراڵی عێراق، شاری کەرکوکی داگییر کردووە!

ئەوەی حکومەتەکەی پارتیی و مالی بارزانیی لەم چەند ڕۆژەی ڕابردوویشدا کردیان، بەوەی کە شەنگال، تەسلیمی هێزە عێراقییەکان دەکەنەوە و جەختیش لەوە کراوەتەوە کە لایەنگرانی پەکەکە دەبە دەربکرێن، ڕەگ ڤەرژنێکی نوێیە لە عەمالەتی ئیقلیمیی کە پارتیی بە تورکیای دەکات، بەناو حەماقەتی سیاسیی یەکێتیی و گۆران و هێزەکانی تر لەوەدایە، ناتوانن بە یەک پارگرافیش، چوار ڕستەی موفیدی سیاسیی و فیکریی، لەسەر ئەم ڕادەستکردنەوەیە بڵێن، چونکە هیچیان پێ نییە و خەیشیان مەکینەی کەراندنی کوردایەتییان، لە بەستراوە.
زەرینەی خەڵکی کەرکوک، بە کوردیشەوە، وەڵای ئەوەی پارێزگارێکی شەقینیی عەرەب(کە دەستی پارتیی و تورکیایە) دەسەڵاتی هەیە، ئەستایان پێ باشترە لە سەردەمی تەقینەوە، تەرەرکردن و باندە مافیاییەکانی داعش، پارتیی و یەکێتیی کە لە کەرکوکدا بوون. ئەمە لە کاتێکدایە، ئەم دوو حیزب و دوو بنەماڵەیە، زەربەی هەرە زەری خاکی هەرەمی کوردستانیان بە ژێرخان و سەرخانەوە لەسەر کەمپانیاکانی نزیک خەیان، قەرغکردووە و بە هەموو مەژووی

دروستبوونی دەوڵەتی عێراق، ئەوەندەی دە ساڵی پارتیی و یەکێتیی، داگیرکارییان لە خاکی کوردستانی عێراقدا نەکردووە. بە چاووەڕوانییەوە ئەمانە، بە مێژووییی و بە مێژاییی ئەمانە، گەیشتووەتە ئاستێک، کوردستانی عێراق بە گشتیی و هەولێر و دهۆک بە تایبەتیی، بوونە بە موستەعمەرەیەکی تورکیی و لە رووی ئابووریی و عەسکەریی و ئەمنییەوە، داگیرکراون، کۆچیی، هەڕەی نەتەوەییبوون، بە کەرکوک دەچێن و بەی دەکەوزنەوە و گانەکی گەورەی ئەکادیمیی و نوخبەی هەزیلی کوردییش، لەکدا لەکدا دەچن ١٦ی ئەکتوبەر، خیانەت بوو!

سەرەنجام، ئەگەر شتێک هەبێ ناوی خیانەت بێت، ئەوە دیانەتی ئەم کوردایەتییە و تەواوی ئەو حیزبانەیە کە لەو فەلەکەدا دەسوڕنەوە، بە درێژایی ٧٠ بۆ ٨٠ ساڵە، وەڵای ئەوەی خیانەت لە قەزییەی سیاسیی کورد دەکەن، وەڵای ئەوەی گەورەترین بەحورمەتییان بە کەرامەتی ئینسانی کورد و قەزییەکەی کردووە، بەڵکو بیزنسی سیاسیی و ئابووریی پێوە دەکەن. زەربەیان بوون بە میلیاردێر و رائیدەکانی کوردایەتییش، بە باش و خراپیانەوە، بە درێژایی چەندین دەیەیە، عەمیل و مورتەزیقەی وەاتە ئیقلیمییەکانن، بە قیادەی نوێی یەکێتییش، واقیع ئەوەیە کە خیانەت لە خەڵکیی کوردستانیش دەکەن، لە کاتێکدا خەیان شەریکی گەورەی ئەم هەموو دزیی و تاڵانییەی حکومەتەکەی پارتیین، شەریکی فاشیلترین و گەندەڵترین حکومەتن لە مێژووی بەشەرییدا، وەڵای ئەوەی پارتیی بەردەوام، تەخویینیان دەکات، زەر بە زەلیلیی و سەرکزییشەوە، نەک هەر برابچووکییان بە دەکەن، بەڵکو تەجسیدی بە کەڵگایکردن و بە سیمبەڵکردنی مافی بارزانیی و پارتیی، دەکەن.

بەشی 6 گفتوگۆ لەگەڵ نووسەر و رۆناکبیر سمکۆ محەمەد سەبارەت بە دیاردەی کۆچ لەدونیادا …

سمکۆ محەمەد: هەژاری فکری رێژەهەڵاتی بوو بەسەرکیترین هەکاری کۆچ بوو

بازاڕی ئازاد کەچبەر و پەناهەندە، وەک کایەکی زیندوو تەماشا دەکات
بەشی شەشەمی گفتوگۆ لەگەڵ نووسەر و روناکبیر سمکۆ محەمەد سەبارەت بە دیاردەی کۆچ لەدونیادا و بەتایبەتی کۆچی کوردان بۆ هەندەران، ئەو بابەتەوانینی باو و گوتراو سەبارەت بەم دیاردەیە، هەکارە نەگوتراوەکانی درکاندووە و بەستایلێکی نادیاری بازاڕی ئازادی لەقەڵەمداوە.

ئامادەکردنی: عەباس جەمیل جەماو
دەقی گفتوگۆی بەشی شەشەم

پرسیار: تەرمی کۆچ وا لەکەدانەوەی بۆ دەکرێت کە هەوڵێکە بۆ دەربازبوون لەو کێشەو گرفتانەی کە مرۆڤ پێوەی لەنیشتیمانی خۆی پێوەی دەناڵێ، جا ئەو کێشانە سیاسی بن یان ئابووری یان کۆمەڵایەتی، لەکاتێکدا ئەمە کۆچی زەرملە و ئارەزوومەندانە و زانستی و پیشەییشمان هەیە، بەگشتی خوێندنەوەی ئەو چیە بۆ ئەم تەرمە؟

سمکۆ محەمەد: من دەبێ جیاواز لەتەگەیشتنە باوو گشتیەکانی رابردوو قسە بکەم کە لەسەر هەکارەکانی کۆچکردنی زەرملە و ئارەزوومەندانە کراوە، چونکە شتێک کە باس کراوە و موناقەشە کراوە لەژیکی نییە دووبارەی بکەینەوە، پێناسە سەرەتاییەکەی ئەو تەرمە کە چەندین ڕەهەندی جیاوازی هەیە، ئەوەیە کە هەرکەس وەاتی خۆی بەنائارامی بینی و هەستیکرد جێگەی نابێتەوە یان خۆشگوزەرانی نەماوە و یان ناحەستەوە لەسایەی ئەو دەسەڵاتی حکومەت و کۆمەڵگەکەی، ئەوا ناچارە کۆچ بکات بۆ شوێنکی ئارامتر، چونکە ئەو شوە کۆچە، بەیارمەتی نائاسایی لە زەمەنکی نائاسایی و ناجێگیردا، لەلایەکی ترەوە ئارەزوومەندانەیە لەبەر ئەوەی کەسی کۆچبەر لەنێوان دوو دونیای جیاوازی بەهەشت و جەهەننم، ناچارە یەکەکیان هەبژێرە، ئەویدیکە پاشنارەک هەیە کەسەکە ناچار دەکات ئەو جوگرافیایە جێبهێڵێت، لەهەردوو بارەکەدا من پەموایە پێوەندیی راستەوخۆی بە هەژاری فکری ئەو کۆمەڵگە و دەسەڵاتەوە هەیە کە لەو جوگرافیایە دەژین، ئەگەر بەپێچەوانەوە بوایە ئەوا لەبری کۆچ، دەبوو گەشت بکەن بە بینینی ئەو فەزایەی کە سیحرەکە لەخیاڵی ئەواندا کە جیاوازە لەفەزای ڕەژهەناتی.
ڕەهەندێکی دیکەی نیگەتیڤی کۆچ، ئەوەیە کە ئینسان بەهەی کۆچکردنیەوە، شوناسی خۆی و زمانی و خۆی و ژیانی کۆمەڵایەتی خۆی و کاریگەریە هەمەلایەنەکانی لەئاستی سیاسی لەکاڵی لەدەستدەدات،

هەموو ئەمانە دەبنە بەشێک لە نامەبوونی تاک لەنێو دونیایەک کە نادەبەتە نیشتیمانی و نە ئەلتەرناتیڤیشی هەیە، هەبەت ئەم باسی کەچە لەکەنەوە هەیە و بەشەوازی ئایدیالیستی و ماتریالیستی قسەی لەسەر کراوە، بە نموونە کەچی فیلەسوفەکان لە ترسی دەستاتی سیاسی و ئایینی بووە، کەچی پێغەمبەرەکان و باوەدارەکان لە نیشتیمانی خیانەنەوە بە جوگرافیایەکی تر، لە ترسی تووندوتیژی ئایینی و دیسپلینە یاسایی و سیاسیەکانی پێش خیان بووە، کەچی گروپە نامەکانی دونیا لە شونەکەوە بە شونەکی تر، وەکو جیپسەکان و هیندیە سوورەکان و هیپییەکان کە خیان بە خەسک کەچبەرن و بەوایان بەگەینی کەشوەواو جوگرافیاوە هەیە، خوایشت و خەسکە، بەهام ئەوانەی کە بەهەکاری زانستی کەچ دەکەن، پرنسیپەکی فکری و ئەخلاقی لەپشتەویە و بە مەرامەکی زانستییە، نموونەش کەچی کەپەرنیکەس کە بەهەیەوە جیهانی ئاشکرا کرد و گوتی گەی زەوی خەە و پان نییە.

ئەگەر کەمەک بچینە دواوە دەبینین کەچ رەهەندەکی دیکەی سیاسی هەبووە لەدونیای رەژهەاتیدا، مەبەستم ململانەی نەوان نەتەوەی ستەملەکراوو کەەنیالیزمە، ئەمە جەنگەکی فکری و فەرهەنگی بەرهەمهەنا کە لەنێو وەاتی خیان نادەکرا، بەناچار لەنێو وەاتی خودی کەلەنیالەکان دەکرا، بە نموونە کەچی فەلەستینیەکان بە هەندەران، بە دروەستکردنی لەبیەک بوو بە پشتگیری کردنی کەشەی فەلەستین، ئەوانەش کە لەمیسر و جەزائیرەوە رەشتبوون بە ئەوروپا، دیسان هەمان رەهەندی هەبوو، بە ئەوەبوو کە گەنجەکانیان لەیەک کاتدا دوو ئەرک ببینن، یەکەمیان خە رزگارکردن بوو لەهەژموونی کەنتەەکردنیان لەدەستی کەەنیالیزمی فەرانسی، رەهەندی دووەم ئەوەبوو کە هەم لەبی و هەم سەرچاوەی ئابوریەک بن بە ئەوانەی لەمیسر و جەزائیر لەژێر هەژموونی کەلەنیالیستی فەرانسی مابوونەوە، رەهەندی سێهەم پاراستنی کولتووری خیان بوو کە لەئەوروپا بەرهەمدەهاتەوە، ئافریقیەکانیش نموونەیەکی دیکەی هەمان شەوەی ژیانی سیاسیین، بەهام ئەوانەی کە لەبولگاریاو چیک و سلەڤاکیا و رەمانیا کەچیان کردووە لەرژئاوا گیرساونەتەوە، جیاوازیەکی بەرچاویان هەبووە، یەکەم کەشەی چوونیان بۆ ئیزا نەبوو، چونکە لەرووی جوگرافیەوە هاوبەش بوون، دووهەم لەرووی کولتووریشەوە مەژووی هاوبەشیان هەبوو، بەیە کەشکەیان تەنها ئابووری بوو کە ئەمە لەدوای روخانی بلەکی سۆڤیتی کەن بووە مەدەل، چونکە ئابووری بەشەکی زەری لەفەزای ئازادی ئینسان داگیر کردبوو، سەهەم قەبوە نەکردنی ئەو بەناو جیاوازییە وەهمییە بوو کە تەنها راسیزمی بەرهەمهەنا، ئەوەبوو دەرەنجامەکەی لەدوای هاتنە سەرتەختی

دیموکراتەکان راسیستەکان و شکستی سەسیال دیموکراتەکان بوو لەزەربەی رژئاوا و ئەسکەندنافیا، بەهەرحال جیاوازیەکە لەشۆوی هاندانی تاکەکاندابوو، نەک تەنها سیاسی و ئابوری، بەڵام ئۆوی لە رژهەڵاتی ناوەڕاست و بەتایبەتی لە سوریا و یەمەن و لیبیا و کوردستان لەدوای هاتنی هەزە کۆلۆنیالیەکانی جیهان رووبدا، بەڵژیک و بەعەقڵ و ستراتیژی سیاسی نەبوو، کۆچکی سپۆنتانەو بوو، بۆیە نەیانتوانی نەڵەبی دروستبکەن، نەوەڵامەک بن بۆ گۆڕینی شێوازی سیاسەتکردنی دەسەڵاتی نوێ، تەنها شتەک بوو کە جارێکی دیکە فەزای ژیانی سیاسی دووبارەکی نێوان تایفەکان ببینێ ئۆروپا، دەرکەوتنی ئۆو راسیزمەی کە دواجار لەنرویژ و سوید و ئەڵمان بینیمان و بوون بەهەوا، باشترین سەڵمێنەری ئۆو راستیەن کە چەن خەڵکی ئەم ناوچەیە نەیانتوانیوە بگونجێن لەگەڵ دونیای دەرەوە، لەوەش واوتەر ئۆویە کە کەمترین رژهەڵاتی لەدونیای دەرەوە توانیویەتی دەوری توانای خۆی ببینێت و کە گەڵایەوە وەتەکەی خۆی، لەئاستی کەمەڵایەتیدا تواناکانی رەنگبدەنەوە، بەڵام بە میسری و فەلەستینی و رەمانی و بولگاری و هەنگاری و مەنگەلیەکان توانای بەشەری بوو، مەسەلەی لەبی دروستکردن تەنها لەئیسرائیلیەکان دەت کە لەدوای پاکتاوکردنیان لەلایەن نازیەت و دەسەڵاتی ئوسترالیا و مەسیحیەت و ئیسلام هتد، وەکو تۆنی جاجاکە تەواوی سەکتەرەکانی ئابوری و ئەدەب و سیاسەت و بازرگانی یان کۆنترۆڵ کرد، کەکیان لەتوانای بیروبۆچوونی داوود بینگوەین وەرگرت کە دامەزرێنەری ماسنیەتی ئیسرائیل و جوولەکە بوو، کۆچی بە کوردەکان تەنها چوون بە هەندەران ئامانج بوو، ئەمە بەشەکە لەجیاوازیەکانی بەهەندەران بوونی کورد و بەشەک لەعەرەب و ئیسرائیلی و وەاتانی رژئاوای رژهەڵاتی کە تائێستاش بەرگری لەشۆوی ژیانی خۆیان دەکەن.

پرسیار: باشە تائێرە قسەت لەسەر مانا و رەهەندەکانی کۆچ کرد، ئەی ئۆو کۆچی کە لەدوای سالی 1991 چ بەتاک و چ بەکەمەڵ رووبدا و مافیای جیهانی کەکیان لەوەرگرت، ئەمەیان چە جودا بکەینەوە، ئایا دەکرێ تەنها گوناحەکە بخەینە ئەستۆی ئۆروپا؟.

سمکۆ محەمەد: وەزعیەتەک کە لەئابردوودا خەڵکی رژهەڵات تیا گوزەریان کرد. بەتایبەتی لەدوای جەنگی ناوخۆیەکانەوە لەلایەن داگیرکاری ئامریکاوە فەزاکەی گەڵی، وەزعیەتەکی درژخایەن و دەڵقانە بوو، هەم لەئاستی سیاسی و حوکمرانیەتی سیاسی و هەم لەئاستی کەمەڵایەتیش، بەخوەندنەوەی هەردوو رەهەندەکە هەوڵدەدەم بەچوونەکانم بەسەر دوو میحوەری جودا لەیەکتر دابەشی بکەم.

میحوەری یەکەم پەیوەندیی بەجێگیرنەبوونی ڕەوشی سیاسی و ئابووری ناوچەکەوە گرێدەدەم، ئەمەش وەها فەزایەکی ئەمنی خوڵقاندبوو کە نەک هەر گەنج، بەڵکو تەواوی خەڵکی ناوچەکە بیر لەوە بکەنەوە وەاتی خەیان جەبهەن و چارەنووسی خەیان بدەنە دەستی قەدەرێکی نادیارەوە، قەدەرێک بەدەستی قاچاخچی و پیاوانی مافیا و پۆلیسی دووەتانی دراوسێ و ڕژێمەکانەت نەتەوە یەکگرتووەکانیش، باشتر وایە کە هەندێ کورت ڕەهەند نەبین و لەوە تێبگەین کە بەمەدلکردنی کێچ تەنها لەیەک جوگرافیا نەبوو، بەڵکو وەزعیەتێکی ناسرووشتی بوو کە تەواوی ئەو وەاتانەشی گرتەوە کە لەووی سیاسیەوە هاوشێوەی عەراقن و لەرووی ئابوریشەوە دەستکورت کراون و وەاتە داگیرکەر و چەسپکان چاویان تێبڕی بوون. مەبەستم لەدەستکورت کردن ئەوەیە کە وەاتانی ڕژهەڵات خاوەنی سامانێکی سرووشتی گەورەی وەکو نەوت و گاز و فەسفات و ئاون، بەڵام هەم دەسەڵاتداران و هەم وەاتانی زلهێز بە خزمەتی کەمەگە و خەڵک بەکاری ناهێنن، بە سەلماندنی ئەم داتایەش لەپەناهەندەی وەاتانی وەکی ئێران و ئەفغان و ئەمریکای لاتین و میسر و لیبیا و مەغریب و جەزائیر و فەلەستین و سومال و سودان هەندە لەوەاتانی بەناو سۆسیالیستی کۆن و هتد دەرکەوت، ئەو وەاتانە لەخەیانییە لەو ژینگە سیاسی و ئابووری و کەمەیەتیەدا دەژین، بەڵکو چارەنووسیان بە نەخشەیەکی سیاسی وەکو ئەمەی هەڵگیرابوو کە دواجار یبینیمان، لەحاڵەکدا دەبوو لەگەڵ روخانی سۆڤیەتدا ئەو وەاتانە بەوخۆن و سیستمێکی دیکەی ئینسانی لەرووی سیاسیەوە جێگەیان بگرنەوە، بەڵام کە نەروخان، سیناریۆکان بە ڕژێکی وەها دواخران کە ڕەهەندی جیاوازی هەیە و جەنگێکی درێژخایەنی سەهەم کە ئێستا بە قایرەسی کەرنا خەریکن ئەنجامی دەدەن، بەڵام لەفەمێکی دیکەدا کە بەناوی جەنگی بایلەژی دەکرێ.

میحوەری دووەمی باسەکەمان ئەوەیە کە دیسان بەلەبەر چاوگرتنی وەزعیەتێکی نالەباری وەها کە پەیوەندیی بەجێگیر نەبوونی هەلومەرجی سیاسی ئەو وەاتانە و باری ئابوریان هەبوو، دەخێکی لەخساند کە ئەوروپا لەوساتەوەختەوە کەک لەو مەتریالە بەشەریە وەربگرێت کە لەدەست ناعەدالەتی وەاتەکانیان و ترس لەمردن و غیابی یاسا، دەست لەنیشتمان و تەواوی ئەو یادەوەریانە هەبگرن کە زەمانێک خەشیان ویستووە، سەرەنجام بچن لەبەردەم نەتەوەیەکگرتووەکان بەکەیسی جەراوجەڕەوە داوای پەناهەندەیی بکەن و بژین و بەهەر کارێکی ناشایستە و ڕەش و نایاسایی ناچارو دەسنەخوارین، هەبەت هەر کەسێک کە پرسی کەچی لەلا گرنگە دەبێ ئەو داتایانەی لەبەردەستدا بێت کە ڕێگە خەشکەرن ئەوروپا بە

پەکردنەوەی بواری کارکردنی دەستی کار کەبەکرێکاری یەخەرێش لەقەدەم دەدرێت، ئەمش ئەوروپا بەهاوکاری لەگەڵ un پەیمانکی ئابوری نهێنی ئیمزا بکات، تاکو لەرێگەی ئەو رکخراوە نەودەوڵەتیەوە کەک لەو کەسانە وەربگرێت وکو هێزکی کار و دەستی کار، لەبری ئەو هێزی پشوتر کە هەیبوو، هەرچی کرکارک کە پشتر کاری رشی دکرد و بەیەخە سپی و بکرێکاری پلە یەک لەقەدەم بدرێن، نموونەش کرکارانی کشتوکاڵ و سەنعەت و کشتیانی بوو کە دواجار بکارکران، رەنگە قیرانی ئابوری لەناوچەی یەرە باشترین سەلمێنەری ئەم بچوونەی من بێت، بەیە ئەو کشە ئابوریانە و هەیاسانە ئابوری و بەرزبوونەوەی رێژەی بکاری لە ناوچەی دەڵار نابینرێ، بەهەر حاڵ ئەم نەخشە سیاسیە ئابوریە درێژخایەنە، تاکو ئەو جگایە توانی بەردەوام بێت کە زەنگی گەینی مەدەلی سیاسەت لەلایەن ئامریکاوە بە هەموو جیهان لەدرا و بوو بەمەدەلک بگشت ئەوروپاش، لەماستایشدا ئەوروپا تێیدا سوودمەند بوو، ئەمە جگە لەبازاڕکی تر کە لەرووی تکنەلۆژیەوە کەنتڕۆڵی وەدەست هێنابوو، بەیە لای من مەسەلەی کچ چەندە مەسەلەیکی تایبەتی ناوخەیی و گرەوی تاکە کەسە بە گەڵان بەدوای خەشگوزرانی و سیحری ئەوروپا، دوو ئەوەندەش زیاتر پەیوەندیی بسیاسەتی دەرکیەوە هەیە کە لەمڕۆبوو نەخشەی بەداڕابوو. ئەگەرنا خە دەیان کەس لەدوای رووداوکانی ساڵی 1996 چ لە عەراق و چ لە ئەفغانستان، بەویستی خودی ئامریکا رەوانەی دەرەوە کران، لەئەفریقا کە جەنگی نەوان سودانی باشور و باکور لەئارادابوون، بەیە ئەو هاوەاتیانە تەنها گەنج نەبوون و بەویستی خەیان کچیان بکەن، بەکو خودی ئامریکا بوو سوودی لەو خەکانە دەبینی کە پشتر لەرکخراوە بیانیکان کاریان دکرد و لەدەرەوەی وڵات بکەسی سیاسی لەقەدەمدران، ئەمە بشکە لەو رەهەندە سیاسیە ئابوریەی کە پەیوەندیی ناراستوخەی بکچەوە هەیە.

پرسیار: تە تەنها باسی کچی زەرملەت کرد، ئەی کچی گەنجان بەتەنها کە بشکی زەری بەویستی خەیان بوو، ئەمیان چەن؟.

سمکە محەمەد: ئەگەر لەکەینەوەیک لەسەر کیسی ئەو پەنابەرانە بکەین لەهەر وڵاتکدا بپەی تایبەتمەندی خەیان بوون، دەبینین لەقەناغکەوە بقەناغکی دیکە تفاوتیان هەبووە، بە نموونە لەسەرەتای نەودەکاندا تاکو ساڵی 1996. ئەوکات un مافی پەنابەرێتی بەو کەسانە دەدا کە ئینتیمایان بە فکری کمونیستی و چەپەوی سیاسی بوون، لەساڵی 1996 بەدواوەش بەو مافی پەناهەندیی

بەو کەسانە دەدرا کە خەڵکی ئەو ناوچانە بوون کە جەنگیان تێدابوو، کەچی لەساڵی 2000 بەدواوە تاکو ئاشوگەی سیاسی لەناوچەکە، هاوکێشەکە دگۆڕێت، فیزەو پەناهەندەیی بەو کەسانە دەدرێت کەیسی ئیسلامی یان لایەنگرانی سیاستی ئەو دەوڵەتانەیان هەبووە کە حاکم بوونە، دواتر کەیسی ئەوانە قەبوە دەکران کە زەرەرمەندی شەڕی ناوخۆیی نەوان سوننەکانی بەغدا و سابیئەی خواروی عێراق بوو، چونکە لەترسی جەنگی نادیاری تایفەگەری و نەوخۆیی نەوان شیعەو سوننە و جەنگی مەزهەبگەرایی کەچیان دەکرد، پاشان بە ئێزیدیەکان کە تاکە زەرەرمەندی دەستی داعش بوون، ئەم هەقیقەتانە ئەوەمان پێدەڵێن کە کەچی خەڵک بەرەو هەندەران و وەاتانی ئەوروپا، سیناریۆیەکی نادیاری سیاسی و ئابووری ڕووت بوو، نەک کەمایەتی و نەبوونی ئازادی، نەک گیان بەدوای ژینگەیەکی تەندروستی و بینینی ڕەمانسیانە بە یادەوەری و نیشتمان، یان کەچی دڕووستکردنی لەبی نەتەوەیی یان زانستی، ڕەنگە بەشکی پێوەندیی بگەڕێنەوە بۆ بەدوای ئازادی و ئازادی سیاسیەوە، هەبەت ئەمە هەقیقەتکی تێدایە، مرۆڤ ئاگەڕ کەسکی هەشیار و خاوەن مەعریفە و بوونگەرا نەبێت، لەوەاتی خۆی نەبێت نامە دەبێت، باری سایکەلۆژی تەندروست نابێت، بەهیچ ڕاستییەکی ئەوێیە نامە بوون تەنها لەدەرەوەی خاک و نیشتمان نییە، بەقەد ئەوەی لەپێوەندیەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایەشدایە کە دواتر دەبێتە مایەی سەرسوڕمانی تاکەکەس و نامەبوون بەکولتووری دەرەوەی خۆی.

من پەموایە بینینی ئەم پرسە ڕەهەندی دوورتری هەیە لەوەی تەنها بەکێشە ناوخۆییەکانەوە گرێبدرێت. یاخود بەسەرکێشی و یاخی بوونی گەنجەوە گرێبدرێت. بازاڕی ئازاد تەنها ماملێ لەگەڵ کاڵاو شمەکدا ناکات، بەڵکو ئینسانیش وەک کاڵایەکی زیندوو تەماشا دەکات و کەڵکی لەوەردەگرێت، ئەم ڕووی ڕاستی ئەو سیستمە نوێیە کە لەنەو کایەی سیاستدا سیمای بازاڕی ئازاد ئارایش دەکات و هەوەدەدات شەرعیەتی یاسایی نەودەوڵەتی پێبدات، بەیە دەرئەنجامەکەی ئەوەیە کە هەندێک لەو کەچبرانەی ئێستا ناویان ڕەوەندی کوردی و عەرەبیە دگەڕێنەوە وەاتەکانی خۆیان، بەهەی ئەوەی دەریان دەکەن کە قەیرانی دارایی تەواوی ئەوروپای گرتەوە و بەشکیشی بەهەی ئەوەی ناتوانن بگونجێن لەگەڵ ئەو سیستم و کولتوورەدا، هەندێکیان لەنوە دەچنەوە، ئەمیان پێوەندیی بەخەشگوزڕانییەوە هەیە کە ئینسان بەوەهم توشی بووە و پێیوایە ئیدی سەرتاپای ژیان لەهەموو دونیا گۆاوە کە ئەمش وەهمکی ترە.

پرسیار: دەوڵ پێنج ڵسەر بابەتێک دابنێم کە پەی دووترێت کۆچی بکەمەڵ، تاچەند کاریگەری هەبووە ڵسەر دروستکردنی رای گشتی جیهانی ڵسەردەمی ئێستای سەرمایەداری کە بانی بسەر تەواوی جیهاندا راکشاوە، بەمەبەستی خولقاندنی کێشکی ئارام، روونتر بڵێم تاچەند هۆکارێ بۆ گۆڕینی سیستمی سیاسی ناجێگیر، بۆ ئەو پێنتە جوگرافییەی کە خەڵکەکەی پەڕاگەندە بوونە، تاچەند بەهای بۆ کەمەگەڵ ستەملێکراوەکان هەشتووە؟

سمکۆ محەمەد: وەکو ڵوەڵامی پرسیارەکەی پێشووتر بەیانم کرد، تەفاوت و جیاوازی بەڕێشنی تەدا دەبینرێت ڵەکۆچی ڕۆژهەڵاتییەک بۆ ئەوروپاییەک، یان کۆچی عەقڵگرایی ڵگەڵ کۆچی پڕچەکردار، ئەوکاتەی کۆچ کردن بێشەک بوو ڵەو سیاسەتەی کە بۆ چەکردنی کەمەگەکە ڵەهەسوڕاوانی سیاسی و ڕۆشنبیری هاتە ئاراوە و بوو بەمەدەل، ڵەڕەوە ڵەکۆچی تاکەوە دۆچینە کۆچی بکەمەڵ، بوونی تاکێک ڵە ڵەهەندەران، بوونی ئابووریەکی سەربەخۆیە بۆ خودی خۆی، بەڵام بوونی گرووپێک ڵەهەندەران کە بەستراتیژیەتی سیاسی دەوڵەتی بەت یان بۆ ستراتیژییەتی کەمەایەتی بەت، هەوڵێکی جیاوازە و لانیکەم بۆ گرووپێکی تر و ئامانجەکیان جیاوازە، تاکێک خۆی گەرەکیەتی ستایلی ژیانی بگۆڕێت و دوور بەت ڵەهەر سانسەرێکی فەرهەنگی و کەمەایەتی و ئایینی، بەدابڕان ڵەقەڵەم نادرێت، چونکە کاریگەری نابەت، بەڵام گرووپێک کە دۆچنە هەندەران ئەوا مانەویان یان گەڕانەویان، ڵەهەردوو بارەکەدا بگەڕێنی ئەو کولتوور و فەرهەنگە کاریگەریان ڵسەر بۆچوونەکانی وەڵات دەبەت، جاران خەزانێک ئاگەر قەرزیشیان بکردایە هەویاندا کەسێکیان ڕەوانەی دەرەوە بکەن، بۆ ئەوەی کەمێکی مادیان بکات، مەرجی ژیان بوو ڵکوردستان کە ڵگەڵ عەراقدا هەر بەراورد ناکرێت، لایەنێکی دیکەی ئەوەبوو کە بکەمەڵ کۆچ بکەن، تاکو روحیەتی نەزایەتی و پێکهەنانی هەزێکی جماوەری بۆ دروستکردنی رای گشتی و هەژاندنی شۆقام لەبەرامبەر سیاسەتی حیزبە دەسەڵاتدارەکان نەمێنێت،
سەبارەت بەوەی چۆن بەراوردێک لەنێوان کۆچی رابردوو و کۆچی ئێستادا بکەین، وەکو گوتم جیاوازی و تەفاوتیان هەیە، هەمومان شاهیدی ئەوەین کە سەردەمێک هەڵمەتی دژە کۆچ کردن بوو دەستی پێکرد، ئاگەر کەسێک ڵدەرەوە بوایە بکەسێکی بەڵوشت ڵقەڵەم دەدرا، دەیانوت بۆ ئەوە چەتە دەرەوە کاری بدەڵوشتی بکات، ئەمە بێشکی بۆ هەزی سیاسی بۆناو عیلمانی ڵپشتەوە بوو، بەڵام بێشکی زۆری بۆ هەزە فەندمینتالیلیستەکان دگەڵتەوە، چونکە ئەوان کارەکتەری سیاسی هەزە گۆڕەکانی دەرەوەی کوردستان بوون، دواتر

هەر ئەو هەرشانە خاوبوونەوە و کەچ بوو بەمدەل و هەر ماڵ و خزانێک کوێکی هەندەرانی ئەگەر داوای کچکێی بکردایە بە هاوسەرگیری، ماڵی کچکە مەمنونیش دەبوون، هەندجار مەرجیان ئەوبوو کە کوێکیان، کچکیان بباتە هەندەران، ئەوکات بەهای هەر 100$ ێک بەبارتەقای مووچەی دەیان فەرانبەر دەبوو و دواتر ئەو فەزا ئابوریە بوو بەهەم و ئاسواری نەما کە ئەمە مەسەلەیکی ئابووری سیاسی بەحتە، تە بەوانە وەزعی ئابوری چەن گەان بەسەر هاوکێشە کەماتیکانیش دەنەت، ئەمەیە جیاوازی نەوان کەچی تاک و کەچی بەکەمە، ماێک کچکیان بچتە دەرەوە واتە سەرتای چوونی گروپکەیە.

پرسیار: وەک باستکرد..... ( )، چەن بتوانرێت پەنجە بخرێتەسەر رەکارەکانی کەمکردنەوەی ئەو پەسەیە لەو فەزایانەی کە تەیدا بانگێشەی بە دامەزراوەیی کردنی ناوەندەکانی بەیار و بەوبردنی دەکرێت، ئەمە ئەرکی کێیە، لەکاتێکدا دەیان ناوەندی ئەکادیمی هەمەچێشنی بوارەکانی زانستە مرەیی و پیشەیی و سیاسی..هتد بوونی هەیە؟

سمکە محەمەد: بەواناکەم هیچ کەسێک هەبەت شونی باب و باپیری خێ خشنوەت و یادوەریەکانی بە بەها تەماشا بکات، لەبەرامبەر ئەمشدا هیچ کەسێک نیە لەبەر ئەوەی نیشتمانەکەی شونی باب و باپیریەتی و یادوەری تەدا هەیە، هەموو ناعەدالەتیەێک و هەموو ناەحەتیەکی سیاسی و ئەمنی و ژیانی نائاسایی قەبوە بکات، کە وابوو لەرە بەدواوە وەهمی خشویستی نیشتمان لەرەمانسیەت دەچتە دەرەوە، ئیتر ئەو نیشتمانەی کە تائوکاتەی خاێی دەبتەوە لەبەختەوەری و ژیانی ئاسایی و یەکسان بە هەموو هاوەاتیەک، مانایەکی نامنتەوە، لەبەرئەوەی بەهای ئینسانی نامنەت، تموحی ژیانەکی یاسایی نامنەت، پەیوندیەکان لەسرووشتی خیان دەردچنە دەرەوە، کەسێک نیە ئارزووی ئەوە بکات، لەتنهایدا ژیان بکات و کەسوکاری نەبینەت، کەسێک نیە ئارزوی ئەوە بکات خزمەتی شونێک بکات کە چاک دزانەت پەیوندیەکانی بردەوام نامنتەوە، کەسێک نیە ئەوە قەبوە بکات کە تنها لەسەر ئەوەی رژەەاتیەو سەر ەشە، توانجی لەبدرەت و کاری بە مەیسەر نەکرەت، تنانەت لەسوپەرمارکەتەکانیش شمەک و کاەای پنەفرۆشرەت، تائەو رادەیەی کەسێک نیە بەمانای ئیدیەلەژیست ناوی کچبەری بەناو بکرەت، هەر کارێک کە بەناچار دەیکات سەرەنجام بەرهەمەکەی بەخێی نیە، چونکە داهاتی رژانەی سنووردارە، بەیە کاتەکانیشی سنووردار کراوە،

ئەمانە هەموویان مانای ئەوەمان دەدەنێ کە ئینسان ئەوکاتە نیشتمانێک بەموکی خۆی دەزانێ کە بەبێ لەبەرچاوگرتنی پلەبەندی هاوڵاتی بوون ژیان دەکات، ئەوەش کە لەدەرەوە بەختەوەرتر ژیان بەسەر دەبات، ئەمەیان بەبڕاورد لەگەڵ ژیانی نائاسایی وڵاتەکەی خۆیتی، من تەنها ناتوانم بابەتی کچ و بواشم بە چارەسەری ریشەیی نیبە، چونکە ئەم بابەتە جیهانیبە زۆرملە بەت یان سەپێنراو.

پرسیار: باشە لەهەموو دونیا ئەم بابەتە بەردەوامە، لەلایەن میدیاوە کە بەحیساب دەسەڵاتی چوارەمە گرینگی پێدەدرێت، کچی کێشەکە چارەسەر وەرناگرێت، ئایا پێتان وایە میدیا لەخەمی بابەتەکە بووە یان تەنها وەکو کاڵا مامەڵەی لەتەک کردووە؟.

سمکۆ محەمەد: جارێ با باسی ئەوە بکەم کە هەرگیز من میدیام وەکو دەسەڵاتی چوارەم نەبینیوە، ئەسەڵەن لەچاوپێکەوتنێکی دیکەدا گوتووەم بەشێکە لەدەسەڵاتی سیاسی، نەک دەسەڵاتێکی سەربەخۆ بە چاودێریکردنی حکومەت، بەهەرحاڵ میدیا کچی وەکو کاڵایەک کەمتر تەماشا کردووە و هەندێکجاریش بەئەوەی لەپەنای هەواڵ و ریپۆرتاژێکدا سوودی لەوەربگرێت، باسی کەی وەکو دیاردەی رەمانسیانە باس کردووە، زەرجار خودی رۆژنامەنووسەکان کە بەنیازبون کچ بکەن، کارەکیان دەخستە مەترسیەوە بە ئەوەی بیکەن بەکەیسێکی زیندوو کە ئەوروپا زەر گرینگی بە نووسەر و رۆژنامەنووس دەدەن، رەنگە زەرجار میدیاکار چیرۆکی وەهمیان هەبەستاوە بە ئەوەی بیسەلمێنن وڵاتەکە زەر بگەنە، بەیە خاڵێک دەیانەوە کچ بکەن لەترس و لەبەکاری و توندەوی و هتد، کەیسی خنکاندی ئایلان کە منداڵێکی سووری بوو، واقیعیەتی کەسەکە بەپێچەوانەوە بوو سیناریە بوو، باشترین سەلمێنەریش ئەوەبوو کە یەکەم بەدیان و سەدان منداڵی تر خنکان و بوون بە خۆراکی ماسیە قرشەکان، کچی تەنها باسی ئایلان کرا، دووهەم رۆژنامەنووسەکان لەوە ئامادەبوون وێنەیان دەگرت وەکو ئەوەی پێشتر ئامادەکرابن، سێهەم باوکی منداڵەکە دواتر ئیمتیازی وەرگرت و گەڵەیەوە سوریا و پاشان ئاشکرا بوو کە کەیسەکە بەپێچەوانەوە بوو، میدیاکارەکان لەوەدا دەرکەوتن ئاراستە کراون و بە دەزگا تر کار دەکەن، ساڵی 1998 بینیمان پۆلیسی بولگاریا سەگیان بەردایە گیانی پەنابەرە رەش پێستەکان، میدیاکارەکان ئەو لایەنیان شاردەوە، پاشان ئاشکرا کرا، بۆیە من هەمیشە بەگومانەوە تەماشای ئەو کارەم کردووە کە خەم ساڵەک خاوەنی ئەو شوناسەی کارکردنە بووم.

ناسینی کتێب: بیرەوەری لەگەڵ کتێب … سەباح هەنجەر

هەر هاوڕێك، کە ماوەیەکی بەسەردا دەچێت. دەبێتە یادگاری، یادگاریش مرۆڤ بە هاوڕێی دەبینێت. لە ماڵەکەماندا پەنجەرەیەکی گەورەی داری بە هەڵەك داپۆشراو هەبوو، بە تەنیشتییەوە دۆلابێکی لاکێشەیی نیمچە گەورەی تێدا بوو، بە پەردەیەکی سپی داپۆشرابوو، پەردەکەش بە دەزووی تەنگاوەتەنگ وێنەی مانگ و چیا و مامز و کەوی لە نەخشابوو. ئەم دۆلابە تایبەت بوو بە کاکم خالید. تەواو قووڵایی منیشە، بەداخەوە ئەو برایەم لە 25/8/1988دا جەیشی شەعبی، لە هەولێر شەهیدیان کرد.
شەهیدبوونی ئەم برایەم گورزێکی کوشندەبوو بەر ڕۆحی من کەوت و ئازاری هەناکایەوە. لەخۆ ئامادەکردندا بووم، ئەم هاوڕێیە لەناو پێکهاتەیەکی کاریگەردا بەکاربهێنم، تا ئەستاش بەم نەکراوە. لەبەر ئەوەی من لە سەرەتای شیعردا بەدوای ئاکامێکی نەزاندراودا دەگەڕام و لە درێژبوونەوەیەدا دەیدەزمەوە. لە بینینی دەزراوەکەدا بەئاگادەمەوە، نایابترین دەزینەوەش ئەوەیە لە ئاکامدا دەربکەوێت. لە سەرەتادا ئاکامی ئەو هاوڕێیەم دەزانی و لە کۆتاییشدا نەمتوانی بیدەزمەوە، واتە: لە هاوڕێیەك دەدوێم هەشتا هیوای نەداوە. لەوانەیە هیوابدات. هەوە دەدەم ئەو (لەوانەیە) بدەزمەوە و لە دەزینەوەیدا بەئاگابمەوە، دەزینەوە هونکردنەوەی بیرکردنەوەیە.
سەرەتای هەگا و بەرکەوتنم لەگەڵ کتێبدا، یان ئەو پەیوەندییەی لە نێوان خوێنەر و کتێبدا دروست دەبێت و دەمێنێتەوە. لەم دۆلابەوە خاڵی بوون و سەرچاوەی دڕوشاوەی وەرگرت و بوو بە ئەفسوونکەی بەهێز و نەشکاو و قەڵای پشت پێدان. کەمێك کتێب و دوو شووشە مەرەکەبی چینی، یەکەکیان هێش و ئەوی دی شین و قەڵەم پارکەرێکی بیست و یەکی هەنگ جەرگی تێدابوو، کتێبەکان زەربیان عەرەبی بوون. ئەستا نازانم ئەدەبی بوون، یان فەلسەفی، کەمەناسی، سیاسی، مێژوویی، پەروەردەیی، ئایینی … تاد، لەناو کتێبەکاندا دیوانی: (حاجی قادری کۆیی) بە بەرگ تێگیراوی هەبوو، هەمیشە کەنگیای بەنخەشی لەناو دادەنا، کە گیایەکە وشك دەبوو، دەیگەڕای و دووبارە دایدەناوە. ئەم کتێبە هی ئامۆزایەکی باوکم بوو، مامۆستای

قوتابخانەی گوندەکەمان بوو. لە دامێن و ئەم لا و ئەولا سپیەکانی بانە و ەەکەوتەکانی بنەماڵەکەمانی هەمووی تێیدا تەمارکردبوو، وەك: ەەکەوتی مردن و لەدایکبووون و ژنهێنان و چووون بۆ حەج و گەڕانەوە و ناونووسکردنمان لە قوتابخانە ... تاد.
ساڵی 1973 جگە لە کتێبەکانی قوتابخانە، یەکەمین کتێب بەر هەست و نەرمایی پەنجەکانم کەوت ئەم دیوانە بوو. کاکم بە دەنگ و ەەحەکی ئاهەنگسازییەوە دەیخوێندەوە. بە وریایی و ئارامی گوێم سووك و ەوون ەادەگرت. بە ئەوەی هیچ شتێکی واش لە شیعرەکان حاڵی ببم، بەڵام لەناو چێژ و دەنگ و مۆسیقایەکێیدا ون دەبووم و بەوام بە هەستێکی نادیار دەهێنا، بە دوای گەنجینەی شاراوەی زێینی خەمدا وەە دەبووم، وەەبوونێك مەگەر ەەکەوت دەستم بگرێت و بمهێنێتەوە سەرەخە، دوایین مانای ژیانم پێبدات، کە مەرگە. مەرگیش یارمەتی تەواوی ئازارەکان دەدات. ئێستا بە گەشە و خۆشحاڵی و چێژی ئەوکاتم لە کتێبخانەکەمدا لە ێیزی دیوانی شاعیرانی کلاسیکی کوردیدا، دیوانی حاجی قادری کۆیم یەکەمین دیوان ێیزبەند کردووە و ئەوانی دی بە دوایدا.
لە سەرەتای منداێیمدا حەزێکی بە پەوانە و ئەفسووناویم بە گەرانی تێدا ێسکابوو، ەادێیەکی نیمچە گوەرەمان هەبوو، سندووقەکەی فایبەر بوو، بە پستێکی قاوەیی داپشرا بوو، ئەمیش وەك دەلاقەکە لە قوماش بەرگێکی سپی بە کرابوو، بە دەزووی ەەنگاوەەنگ وەنەی مانگ و چیا و مامز و کەوی لەسەر نەخش کرابوو، هەمیشەش گوێم لەی ەادەگرت و لە کەناری مۆسیقاوە دەجووەام، لە شەەبەرد و ئاژاوە و ەاوە کەشکە و نیشانەشکاندن بە دارلاستیك و هەەپاسی دووری دەکردمەوە، وەك ئەوەی ئەو ئاواز و نەوایەی گوێم نەرمە بارانێك بێت بەسەر خاك و خەەی دەوروبەرمدا بێژێت و هەناوی فێنك و دەموچاویشی نەرم بکاتەوە. زەر جاران بە ئاگاداریی خوشك و برایەکانم بە شانی خەمەوەم وەدەکرد و دەەیشتم، بەم کردەیەم لەم تووەە نەدەبوون و سەرزەنشتیان نەدەکردم، گردێك لە پشت ماڵمان هەبوو، بەناوی باپیرمەوە ناودەربوو، گردی: (حەسەنە لەك. حەسەن سلێمان وەلی) بەدە گردێکی دەبەربوو، بەهاران گوەە دەرزیلە و حاجیلە دایاندەپشت. دەچووم لە تەختایی ئەم گردەدا دادەنیشتم و تەماشای ئەم لا و ئەولا و شینایی دەمەوەسران و زەردەی ئەوارانم دەکرد و گوێم لە بەرنامەی گەرانی داواکراو ەادەگرت، هەموو ەەژەك دەمەوەسران دووبارە دەبووەوە و لەگەێیدا نەرمەباێیکی ەەحمەت بەسەرمدا هەێیدەکرد. جیهانێکی بە دروست دەکردم، هەستی خەمم لەناو دادەمەزراند. بەواشم بە جیاوازیی دەنگەکان دەهێنا، لەم ەەگاێشدا دەگەەام، کە پێیدا هاتبووم، واتە: ناخی خەم. سەگێکی بەوەفاشمان

هەبوو، ناوی:(دەبان) بوو، کە لە ماڵ دەردەچووم لەگەڵم دەهات و پاسەوانی دەکردم. بە هیچ ئاو نایەکیش دوو هەنگاو لێم دوورنەدەکەوتەوە. وەك ئەوەی گوریەکم بێت و پێی گوترابێ چاودێریم بکات. نازانم ئەم ئەفسوونە چی بوو، کەوتبووە ژێر ئەفسوونی دەنگی: (سەباح داودە)وە، بە تایبەتی گرانی: (کۆستانان خاخان)، کە لە بەرنامەی گرانی داواکراودا زۆر داوا دەکرا. هەرکاتێك ئەو گرانی بگوتبوواید ئادیەکەم دادەنا و دووەترێك لەی دەکشامەوە و تەماشای شکێیم دەکرد. وەك ئەوەی تەلیسمێك بێت ئەم حاڵ و جەزبە و حاڵەتە پێ لە خۆشی و شادی و ژیانە و داکشانەوە بەرەو ناخەم، تەنیا لەگەڵ لەرەی دەنگی گەرمی ئەم گرانیبێژەدا بە پێدا ببوو، پاشان لەناو شەپۆلەکانی بادا بەی دەگەڵم و لە هەستمدا سەزی سووتێنەر و پە ئومێدم دەدەزیەوە، ئەو دەزینەوە و پشووی ناخە ئەوپەڕی تایبەتمەندی بوو. هەر بەهەی ئەوەی زەر گوێم لە گرانی دەگرت. شارەزاییەکی سەرتاپیم لەسەر چینەکانی دەنگیش پێدا کردبوو، دەمتوانی لەسەر شێوازی بەشێك لە گرانیبێژان گرانی بڵێمەوە. هەر شتێك، کە تاسە و خواست و ئارەزووت بەی هەبوو، تواناشت بەی پێدا دەبەت. بەهیچ جۆرێکیش حەزم لە گرانی زرم و کوت نەبوو، هەمیشە حەزم لەو گرانییانە دەکرد، کە وەك هەڵێك خیاڵ درێژ دەکەنەوە. ئەم ئەشقی گرانییە لەگەڵمدا مایەوە و گەشەی کرد و پێکهاتە و بنچینەی خەی دامەزراند، ئەستاش گرانی هاوسەنگیم دەپارێزێت و لەگەڵ خەم بەخشندە و شکەمەند و ئاسوودە و خۆشحاڵ و قووڵم دەکاتەوە، وەك مەسیقایەکی نەرم بژیم.
ساڵی 1978 لە پەلی یەکەمی ناوەندیدا مامەستای وانەی کوردیمان، کە ئەمێ بە سوپاسەوە ناوی دەبەم: (شەرکە ئەحمەد حەوەز) بوو، لە ڕۆژەکی زستانی بارانماوی و ساردا لە پەل داوای لەکردین داشتنەك لەبارەی (سروشتی لادە) بنووسین. بەو پەودانگەی، کە من کوڵەلادێیی بووم لەوانی دی کەمێك زیاتر شارەزای ئەم سروشتەم. بە هەفتەی داهاتوو داشتنەکەی هەنایەوە و بە هەموو قوتابییەکان نمرەی شیاوی خەی دانابوو، تەنیا ئەوەی منی نمرە لەسەر دانەنابوو، وەك ئەوەی هەستی بە کارخراپییەکی من کردبێت، بە تووڕەییەوە گوتی: (سەباح سابیر حەسەن) کێیە و بەتەدەرە، بە ئەوەی هیچ قسەیەك بکات لە تەنیشت تەختەشۆکەدا ڕایگرتم. ئەم مامەستایە، مامەستایەکی بەجەرگ و دڵگەمەن و ملاومل پەروەردەکار و خۆش سروشت بوو، تا ئەو پێیش دەبەدەرەوە بوو، لەگەڵ وانەی کوردی و دنەدانی قوتابی بە خوێندنەوەی ئەدەب و دامەزراندنی گەڵانکارییەکی ئەدەبی. بەو بیانووی وانەی کوردی زمانی خەمانە و پەیستە لەناویدا بکوڵین و بە دەخەکانی ساردبوونەوە تێتبین، لەم نەواندا بگەین بە دەخی

دڵنەوە و باش لە پێکهاتە و بنچینەکانی شارەزابین. زمانیش هەستێکی گەرماوگەرم و خڕسك و دڵگەرمن و پشوودرێژ لە مرۆڤدا دروست بکات. هەر قوتابییەك لە شەست کەمتری وەربگرتبوایە لەی دڵدا و لەپێچینەوەی لەگەڵدا دەکرد. دوای ئاوەی ئافرینی بەشکی کرد و لە بەشکیشی دا. ووی لە من کرد و گوتی: کە بەی نووسیوی. منیش لەو هەستە تۆقنەرەی چەند چرکەیەك پێشتر تێیدا خولم دەخوارد و بیرکەی پڕت و بەاو گەمارەی دابووم. زۆر بە ئارامییەوە گوتم: ئێدی مامستا لە پڵدا نەماننووسی. نەختێك چووەوە ناو زەینی خەی و تووڕەییەکەی خاو بووەوە و خونەکی خەشیی لە دەموچاوی خەش سروشتیدا گەڕا. ئینجا نمرەی لەسەر داشتنەکەی منیش دانا و گوتی: ئافەرین (سەد). ئای چەن سەرکەوتنەکی بچووك لە دنیای ژێری دێتباتە دنیای سەروو. ەڕۆی دوایی هاتەوە کەشیعری: (تاریك و ەوون)ی هەمنی بە هەنابووم. منیش هەندێ شەیدا و دڵبردە و دڵدووی ئەو ئافەرینە بووم، نیو هەندێ شەیدای شیری ناو گوڵگەنمی کەگەی گوندەکەمان نەبووم. مەگەر ئەو دەموعەسران و زەردەی ئەوارانەی لەسەر گردی پشت ماڵمان، یان گردی ئاشناییم گوم لە بەرنامەی گەرانی داواکراو ادەگرت و دەچووموە ناو زەینی خەم و لە خودام دەخواست ناولەپ و ناوچەوانم ەگاوبان بوونایە، گەرانیبەژەکان بەناویدا هاتوچوویان بکردبووایە.

سەرەتای ەگا و بەرکەوتن و یەکەمین پەیوەندیم لەگەڵ خانمی کتێبدا لەم ەوداو و خەشبەختییەوە دەستی پێکرد و بووە ەڵ و هەمای بوونم. ئەو هەفتەیە بە هەموو بوونکمەوە لەناو کەشیعرەکەدا ژیام، ژیانێك مەگەر بەس متەسەووفەکان لە مانەویان لەسەر دووگورد و شەونەژ و چاوداخستن و وەرد بەرزکردنەوەدا، هەندێ چەژیان وەرگرتبێت و لە بوونی خودا و لە خیان نزیك بووبێتنەوە و گەیشتبن بە ناخی خیان، واتە: یەکبوون لەگەڵ خودا و هەزی ئەدەب. بە هەفتەی داهاتوو کەشیعرەکەم بە گەیاندەوە. گوتی: بە ئاوا زوو هەناتەوە. بەدەت نەبوو، یان لە خوەندنەوەیدا پەڵەت کرد. منیش بە بەباکی و نەختێك بە هەوابەرزی و بە خەڵەخستنەوە گوتم: مامستا زەرینەم لەبەر. وەك ئەوەی بەوام پێنەکات و لە قسەکەم بە گومان و دوودڵ بێت گوتی: دەفەرموو ئەگەر دەمت سپییە وەڕ بەر تەختەکەش و ئەوەی لەبەرتە بیەڵە. منیش گوتم کامە شیعر. دیسان هەڵوەستەیەکی تری کرد و چووەوە ناو زەینی خیەوە. وەك ئەوەی بیەوێت بمخاتە بەر ەوناکییەکی هەمنەوە و لە بەوا بەخەبوون و خەڵەخستنەکەم دنیابێت. لاپەڕەی هەڵدایەوە و ناونیشانێکی دەگوت. تەواوی وانەکە، چل چرکە بوو. من شیعرم تێیدا خوەندەوە. لە گەکردن کەمەك هەڵەم دەکرد، بەی ەاست دەکردمەوە، لە کۆتایی وانەکەدا پێمی گوت:

بەرهەمێکی دەگمەن و کەم وێنەی، ئەو وزەیەی هەتە باش مشتومالی بکە، چالاك نیشانت دەدات. هەر هەمان ڕۆژ منی بە کتێبخانەی (تەئمیم) و خاوەنکانی: (جومعە و ئەحمەد)، کە دوو مرۆڤی هەمن و لەسەرخۆ و هووخۆش بوون، ئاشناکرد و ناوی ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان و کاتی دەرچوونیانی بە نووسیم. یەکەمین کتێبیش، کە کڕیم کتێبی: (کاروانی شیعری نوێی کوردی) کاکەی فەلاح بوو، دوابەدوای ئەمیش کۆشیعری: (خونچەی سەهۆڵ)ی ئازاد دڵزار بوو، ئەستاش ناوناوە کتێبی یەکەم و دووەم بە تەماشاکردنەوە و خوێندنەوە هەڵدەبژێرمەوە.
لەو ڕۆژەوە ئەو بیرکڕیەم لەسەر گەڵا، لەفە و بەدەمچە و کەوکەو و شەغەم و لەوزینەگەز و شەکرلەمە و فریکەنك ... تاد، خواردن نەما. ڕۆژانەکەم بووە خەرجی ڕۆژنامە و گۆڤار و کتێب، یارمەتی ئەوەی دام توانا لە خەمدا بدزمەوە و ئاراستەی کردم و جیهانی نادیارم کەوتە گەڕ.
دوای ئەوەی چوومە ناو خوێندنەوە و بە ڕۆژنامە و گۆڤارکانی حەفتایەکان داهاتمەوە و ئاشنای ناوی نووسەران بووم. بەم دەرکەوت ئەم مامەستایەم لە ماوەیەکی کورتدا نووسەرێکی کارا و چالاك بووە، دیارترین نووسینی ئەم لەکەینەوەیە لە ڕۆژنامەی هاوکاری، ژمارە (تایبەت) لە 1/1/1972 بە ناونیشانی: (حاجی قادری کۆیی: شاعیری سەردەمی ڕاپەڕینی نەتەوەی کورد) بڵاوی کردووەتەوە.
ئەو بایەخدانەی بەمن ئەوە بوو، ئەو بەشاییەی کەوتبووە نێوان (ئەم) و (نووسین) منی بە پەکردنەوەی هەڵبژارد، وەك بڵێی بەهرە و توانای خامەشبووی خەی لەم هەڵبژاردنەیەدا دزیبێوە و بەردەوامبوونی خەی لە مندا پەرەپێدا.
لە ناوەڕاستی هەشتایەکاندا: (مەحموود زامدار) نووسینەکی ڕۆژنامەوانی لە ڕۆژنامەی: (هاوکاری)دا لەبارەی نوێبەخشی شیعری کوردی و شانەی: (پەشەو)دا نووسی. لەو نووسینەیدا دەستەواژەی: (کرمی کتێب)ی بە من بەکارهێنابوو، ئەو هووڕونکردنەوەشی دابوو: خوێنی ئەم لاوە خوێنکەی درێژ. ئەگەر پەی لەسەر زەمینەی خوێندنەوەدا لانەدا. حاڵەتێك بە شیعری هاوچەرخی کوردی دەبەخشێت.
شیعرەکانی: (هەمن) چەژی زمانی ئەو گوندەی دەدا، کە خەی تێدا لەدایك بووە. بە سادەیی وێنەی ژیانی ئەو خەڵکەی کێشاوە، کە هەستان و دانیشتنی لەگەڵیاندا هەبووە، واتە: دەرەنجامی ژیان و گوزەرانی خەیاتی. زمان و زمانەوانی شیعرەکان کەمێك لادێیی بوون. چاو و زەین و ئەقڵیەتی ئەوسای منی بە پەی ئادەگرت، تا ئەوپەڕی چەژ، بردمیە وەرگرتنی دەخی چەژی خودایی. چەژی کتێب لە توانایدایە بیابان بکاتە بەهەشت. ڕەنگە هەر ئەو سادەیی و بریقە و زمان

پاراویی بووبێت زمانی لا کردمە ئەو بەهەشتی: (شاری خەر) پەرستن و شەونوێژی بۆ دەکەم، بچمە ناوی و بیکەم بە ئاوانگە و گوتاری ناخم و هەوای دڵزینەوەی وشەی گونجاوی تێدا بدەم. وەرچەرخانێکی تەواوی ئاراستەکانی ژیان بوو، هەروەها تاادەیەك ئەو ئاراستەیەی دامە، بزانم هێز و بە هێزی زمان لە کوێی دڵقدا دەردەکەوێت و بۆ ئەدەبیبوونی دڵقیش لە چ بەکارهێنانێکدا ئاستەکانی دەردەکەوێت، واتە: ئەوەی بابەتێك دەکاتە بابەتی ئەدەبی، زانیاری و هێزی زمانێ، یان هێزی زمان و کاریگەریی بابەت.
شیعر بە تەنیا لە تەوانینی زمانەوە ئاستداری دەستنیشان ناکرێت. لە تەوانینی بابەتی هەستی و بەکارهێنانی ئەدەبییانەی زمانەوە، گەشانەوەی هەستی و زمانیی لای خوێنەر گەالە و بەرجەستە دەبێت. بە شیعربوونی هەر ڕستەیەك مانای ئاوێتەی زمان لە بەکارهێنانی زمانی تۆزانەدا دەرهاتووە و هێندراوەتە ناو زمانی ئەدەبەوە، هەروەها کارلێکردنی وشە لە دڵقی ئەدەبیدا، چەن هێزی وشە وشەیەکی دیکە ئادەکەشێت و دروستی دڵکات و تەی زمان دەچنێت.
ئاگەرچی (هەمەن: 1921 – 17/4/1986) وەك تەمەن حەڤدە ساڵ دوای (گەران: 1904 – 18/11/1962) لەدایك بووە. حەفت ساڵیش لەم زیاتر ژیاوە، بەاڵم نوێبوونەوەی شیعری کوردی چاوگەکەی لە گەرانەوە دەست پێدەکات. هەمەن لە چەمکی شیعری ئاسایی دەرنەچووە، بەڵو ئاست و ئاراستەیەش دەینووسی، واتە: وەك شەواز کەنەخواز بوو، بەاڵم وەك بیرۆا و دەربڕین نوێخواز بوو، دیوانەکەی لە لام ئامادەیە و سەبارەکانی بە تەواوی لەناو زەینمدا دەجووەن، هیچ خاەکی گەانکاری فەرم و نوێبەخشی و توخمی نوێی شەوازی پێشکەش بە دیوانی شیعری کوردی نەکردووە. لە دڵقی: (بەهاری کوردستان)، بە شیعر لەبارەی سروشتی نووسیوە، هەموو خسەتەکانی هەنینەوەی شیعری تێدایە، بەاڵم شیعریەت و خەیاڵی پێی تێدا نییە. لەم دڵقیدا بە شاعیر داناندرێت، بەکو بە ووەك ناس و شارزایەك لەبارەی ژیانی لادێ دادەندرێت. بەام بەشەك لە شیعرەکانی کشیعری: (ناەی جودایی) شیعری مەیدان کورت نین و لە شیعرە هەرە دگمەنەکانی ئەدەبی کوردین. بەتایبەتیش شیعری: (ئەوارەی پایز)، شیعرەکە تێدا گەیشتووەتە بە پاکی و بگەردیەکی ەمانتیکیانە و تەواو هەستییە، لە زەمینەی شیعری پێ و شیعریەتی پێ خوێقاوە.
ئەو ئاوێ ەوون و ەوانەی ەشتوویەتی بە ئەبەد ەحی تێ کردووم و لە ناخی دەوە لەگەم دەدوێ و ناخی کردووم بە مەزگرد و مەزی گفتوگۆ و ئاهەنگی ژیان، بەاڵم هەستی شیعریی من لەسەر هەستی شیعری ئەو دانەمەزرا، هەروەها بەهیچ ەبازەکی سیاسی و ئایدیۆلۆژیش کاریگەر نەبووینە و نەبووینەتە ەووینم، بگجگە لە شیعر خەی

نەبەت، شیعری بگەرد. دوای ئەوەندە ساڵ و بەینی هەزار و یەك
جگای دوور و نزیك، نازانم چەن دەربەین لە پایە و بەهای تە بكەم
و پاداشتت بدەمەوە. بە كامی دە لە باوەشت دەگرم و دەستت ماچ
دەكەم و لەز لە سیما و چاوی پە لە ئازت دەگرم، هەروەها هەر لەم
بەنەیدا هەل و بوارەك وەردەگرم تا گوناهەك لەسەر شان و ڕەحم
هەگرم و باری گران و بە ئازاری شان و ڕەحم سووك بكەم. گوناهەك،
دواتر بە نووسەرەكەی بە خەر گەڕایەوە. لە تەمەنم یەك جار كتێبم
لە كتێبخانە لە غەفڵەتی خاوەنەكەیدا بردووە، ئەویش لە
14/10/1985، كەچیرەكی: (پەكەنینی گەدا)ی حەسەن قزەجی بوو،
نەمدەزانی بە شەقامدا دەڕۆم، یان بەناو گەرووی مار و تونڵەك
ئاگر، یان لە ڕەوزە شاخەكی عاسەدا گیربووین و هەڵدەران هەڵەشەم
لە دەكات، ها ئێستا نا، دوو هەنگاوی تر دەكەومە ناو چاڵەكی
بێئامانەوە. لە نیوەی ڕێگای گەڕانەوەم بە ماڵەوە، یەكەاست بە
ڕەنگی زەرد و هەڵبزەكاو و دەروونی ماندوو و نیوەڕەح بووم‌ەوە
گەڕامەوە لای: (جومعە و ئەحمەد)، دانم پەدانا ئەم كارە خراپەم
كردووە. ئەمانیش دەستیان لەسەر شانم دانا و دەیان دامەوە و
گوتیان: بەیە دەمان بە كتێب و ژیان خەش، هەشتان مرۆڤی باوەڕ
بەپاكیی خەی وەك تەی تەداماوە، بە بچووكترین هەستپەكردن لە
ناخەوە ئازاری پەبگات. لەیان بووریم و كتێبەكەیان لە
وەرنەگرتمەوە و دیوانی: (مەحوی)شیان بە دیاری وەك ڕەفتار و
كردەوەیەك پەدام. لەم بارەی لەبووردنەدا هەر ئەوەتا لە خەشیدا
گەشكە نەیدەبردمەوە، لە قووڵایی بوونمەوە پاك بوومەوە و بەرەو
ئارامیی دەروونی ڕەیشتم. كتێبەكەم هەر لەلا مایەوە و هەمیشەش لەی
دەسەمیمەوە. تا ساڵی 2010، پەشنیازم بە دەزگای چاپ و بڵاوكراوەی
ئاراس: (بەدران ئەحمەد حەبیب) كرد، كە چاپی سێیەمی ئەم كەچیرەكە
بكەنەوە. هەردوو دەستی لەسەر چاوی ڕەزامەندی دانا و گوتی: شەیدای
زمانی ئەو چیرەكنووسەم و سوودیشم لە پەكهاتە و بنچینەی زمانە
ئەجگار زیندووەكەی وەرگرتووە، توانایەكی سەرسوهێنەری هەیە لە
بەكاربردنی وشەی پەیوەست بە ژیانی كەمەگای كوردییەوە و زمان
تائەوپەڕی دەناسەت و باش لە ناوكی وشەش تەدەگات، فەرهەنگی وەك
خاكی سوارچاكان پاگژە و دەزانەت چەن بنووسەت. ئەمانیش دوای هەوە
و كەشش و پەیوەندیكردن، شەش چیرەكی تری چیرەكنووسیان خستە پاڵ
چیرەكەكانی: چاپی یەكەم: 1967 – بەغدا، چاپی دووەم: 1985 –
بەغدا، ساڵی 2010 چاپی سێیەمیان خستە كتێبخانەوە.
هەر بە ڕەووەنی كتێبەوە لەگەڵ خەمی هەستپەكراو و دنیای زێینی
زەرەك لە شاعیر و نووسەران ئاشنا و پەیانەوە پەیوەست بوویەم، كەم
و زەر توانای ئەوان لە خەاچەكاندن و گەشە و پەروەردەكردنی ئەقڵ

و خەیاڵ و داهێنانی بینا و بینایی من، گەنجینەو هەزی ڕەح و پەوانەی شیاو و سەرچاوەی دڕوشاوە و سەزی شاراوە بوونە. هەمیشەش لە ئەزموونی خامدا ویستی یەکەم و بە پەوانەم ئەوە بووە، (ئەدەبێکی فرەنیگا)ی خەکردی حەاڵزادەی خەم بەرهەم بهێنم. چیشم زانیوە، ئەوەم نووسیوە. جەوهەری پێکهاتەی مرۆڤیش ئەوەیە چی دەزانێ ئەوە بنووسێت. دەنا چاکتر وایە دەفتەری نووسینت داخەی، چونکە نووسین یەکجار (نەمر) دەبێت، واتە: ئەو نووسینە نەمرە، کە تە هەست و زانینی دوای خوێندنەوەی ئەوت نووسیوە، ئەو، واتە: سەرچاوەی یەکەم. نووسینی هەست و زانینی دوای خوێندنەوە، نووسینێکی بەهێز و بەدەسەاتە و شکەمەند نییە. ناتوانی خەتت تەدا بێتە بەرچاو، هەروەها زەر زەحمەتە لە وەاتێکی شەڕاوی وەك کوردستان، شاعیر بیت و نەکەویتە ناو گەڕانی سیاسەتەوە، کە سیاسەت لە هەر چوار لاتەوە بە ساتمە و خلیسکان گەمارۆی داویت، ئەگەر بیشکەنیت نانی ئەو مەودا کورتەی نەوان دەست و دەمت هادەپچەکنن. من خەم لادا لەو خەشگوزەرانییە. لەخەباتێکی هاستگەیانە لەپێناو بەدیهێنانی (شیعری بەگەرد) مامەوە و ژیام. بەباکیش بووم لە ئاست تەەە و داو و بەستە و بوختانی نامەردان. وەك نوختەیەکی نادیار لە ئاسۆ و دووری شیعردا دەرکەوتم.

تشرینی یەکەمی 2015 هەولێر

شیعر زمانی مرۆڤ و گەردوونە … ناەە حەسەن

خوێندنەوەیەک بە دەقی (وەرە بیەکەوە بژین) ی کەژاڵ ئەحمەد

ماوەیەک لەمەوبەر لە نامەیەکدا ، خوێندنەوەیەکمان بە چەند دەستەواژەیەکی دەقەکی شیعری (سەباح هەنجەر) ی شاعیر کرد هاوکاتیش ، باسم لە مانیفێستەکی خەم کردبوو ، کە پێکهاتووە لە سەبەش ، لەوەدا دووبەشی مانیفێستەکەمان باسکردبوو ئەوانیش لەژێر ناوی (شیعر فەرمەکی بەدەنگ نییە..!) و (شیعر عەشقەکی گەورەیە ..!) ، هەروەها هەهەندەکانی پشت ئەو گوتنانە و لەچوارچێوەی

خوێندنەوە بە هێندێک لە چەمک و هێما و کۆدەکانی نێو دەقەکە باسکردبوو . وا لەرشدا بەشی سێیەمی مانیفێستەکە لەژێرناوی (شیعر زمانی مرۆڤ و گەردوونە) باسدەکەین و (بەرێککەوتن و هاوتەریبوونی) ناوەڕۆک و ئامانجەکانی ئەوبەشەش لە سیاقی خوێندنەوەمان بە ئەو دەقە بەدەردەخەین ، هەروەها دەیکەین بە (میتەدێک) بۆ خوێندنەوەی دەقی (وەرە بێیکەوە بژین) ، کە یەکێک لە شیعرەکانی(کۆژاڵ ئەحمەد) ی شاعیرە ، هەوڵدەدەین هێندەی بەمان بکرێت لە دەرگای چەند بابەتێکی پێویست و گرنگ بدەین . لە سەرەتاوە شیعرەکە چ لە ڕووی ناوەڕۆکەوە یان لە ڕووی زمانەوانی و فەرمەوە ، تا ئاستێکی بەرز جوانی بەرجەستەکردووە ، بە زمانێکی شیرین و پێ هەست و سۆز ، دەقەکە نووسراوە ، وشە و میلەدیەکانی ئەم دەقە ، گەمە لەگەڵ دەمارە عاتیفییەکانی خوێنەر دەکەن و چژێکی بەوێنەی پێ دەبەخشن ، هەروەها لەم دەقەدا بە توانایەک و هەست و خەیاڵی شاعیرانەوە عەشقێکی گەورە نمایشکراوە ، یان باشترە بڵێم / چیڕۆکی عەشقێکی گەورە دەگێڕێتەوە ، وەک ئەو چیڕۆکانەی لەنێو کتێبی ئەفسانەکانەوە باسدەکرێن . لە پشتی ئەو خەیاڵە مانسیانەوە لە دەرگای کۆمەڵێک بابەت و مەسائیلی گرینگ دەدات کە / پێوەندییان بە ژیان و چارەنووسی مرۆڤەکان و هاوکات پێوەندییان بە شیعر و مەعریفەی شیعرییەوە هەیە ، لە سەرەتاوە شیعرەکە بەمشێوەیە دەست پێدەکات .

سبەینێ واز
لەماڵەباجێنەی تەنیایی ئەهێنم
تەش واز لە دارلاستیکی سەرکەشی بهێنە

لەم کۆپلەیە / هەست بە سەرەتای نەخشە و پلانێک دەکرێ ، وەک خۆئامادەکردنێک یان وەک سەرەتایەک بۆ چوونە نێو ئەو دنیایەکی جیاوازەوە / ئەویش دنیای عەشقێکی نوێیە ، لەسەرەتاوە بە بەیارێک دەست پێدەکات ، شاعیر لەنێو شیعرەکەیدا / دەگاتە ئەو باوەڕەی کە هەر لە سبەینەوە واز لە (ماڵباجێنەی تەنیایی) بهێنێ و دەخوازێ دەدارەکەشی واز لە (دارلاستیکی سەرکەشی) بهێنێ . وادیارە (ئەو) واتە دەدارەکەی هەشتا نەگەیشتۆتە ئەو بەیارە و بەتەواوی یەکلانەبۆتەوە ، بۆیە لە سەرکەشییەکانی بەردەوامە ، بەڵام ئەگەر ، لەڕووی زمانەوە سێیری ئەم دەستەواژە و ڕستە شیعرییانە بکەین ، دەبینی پێوەندییەکی بەهێز و ناوازەی لەنێوان وشەکانی (دارلاستیک و سەرکەشی) یان (ماڵباجێنە و تەنیایی) دروستکردووە ، هونەرکارییەکی شاعیرانەی تیاکردووە ، هەردوو وشەکەی لەمانا بنەڕەتییەکە دامالیوە بۆتایبەت (دارلاستیک و سەرکەشی) ، لە پێوەندییەکی نوێدا مانایتری پێبەخشیون ، وشەی (دارلاستیک) ،

پەیوەندی بە تەمەنی منداڵییەوە هەیە ، زۆتر منداڵ دارلاستیک بەکار دەهێنن بۆتایبەت کوڕان وکچێن (ماڵباجێنەش) یاری کچانەیە ، سەرەمانێک دیارە مەبەستمان لایەنی کەم بیست ساڵێک لەمووبارە ، کە ئۆوکات / ئۆتاری و پلەیستەیشن و کەمپیتەر و ئینتەرنێت نەبووون ، منداڵ دوای قوتابخانە زۆربەی کاتەکانی لە کۆڵان و لەگەڵ منداڵانیتر بەسەردەبرد ، دارلاستێک بە شێوەی نەوان کەڵانەکان و گەڕەکەکان بەکاردەهات و یان بۆردگرتنە چۆڵەکە و باخندەکان ، واتە دارلاستیک لایەنکی (نیگەتیف)یشی هەبوو ، هاوکات سەرکەشیش دیوەکی نیگەتیڤی هەیە ، بەڵام / لەڕەدا دارلاستیک هەمایە بە منداڵی ، واتە وشەیەکە بۆرائەتەکی جوانی پێبەخشیوە ، سەرکەشیش دیوە نیگەتیڤەکەی لە داماڵیوە ، چونکە ئەم دوو وشەیە لەپەیوەندییە نوێیەکەیان دەتوانین وا خوێندنەوەی بۆ بکەین (سەرکەشیێکی منداڵانە) ، واتە دەخوازێ / دەدارەکەی واز لە کەشیە منداڵانییەکەی بهێنێ ، هەروەکچێن خۆی واز لە ماڵباجێنەی تەنیایی دەهێنێت …! پێشتریش لەسەر ئەم بابەتە قسەمان کردووە و گتومانە / لە نەو زمانی شیعری داماڵینی وشە و چەمک و هەماکان لە مانا پشوختەکان و مانا فەرهەنگییەکان ، ئەوە پێسەیەکی داهێنرانەیە ، هەروەها د. محەمەد کەمال لە کتێبی (فەلسەفەی بوون) ، لە ڕووی بوونگرایییەوە باس لەم پێسەیە دەکات و ئەو بە (هەڵوەشاندنەوە و دامەزراندن) ناوی دێبات و دێڕت (پەیوەندی نەوان ئەم دوو خستەتە گرنگ و ناتوانین لە یەکدییان جیا بکەینەوە ، (هەڵوەشاندنەوە) بەبێ مەبەستی دامەزراندن و لە پناو هەڵوەشاندنەوە دەبێتە (وێرانکردن) بەڵام ، بە ئەمەش هەڵوەشاندنەوە لە وێرانکردنەوە جیاوازە ، چونکە دەماناوێت لە هەگبەی هەڵوەشاندنەوە بیرکەی نوێ دابمەزرێنین و بە ئاکامکی دیکە بگەین …!) ، هەروەها هەر لە پەیوەند بەم بابەتە ئاوەش دەڵێت کە / ئەگەر هەڵوەشاندنەوە دامەزراندنی بەدوادابێت ، ئەوا هەڵوەشاندنەوەکە دەبێتە (پڕۆژە) ، واتە پڕۆژەیەک ووە لە داهاتوو …! هەروەکو ئاوەی لەو پەیوەندییەی نەوان وشەکانی (دارلاستیک و سەرکەشی) ، هەڵوەشاندنەوەمان بینی ، وشەکان لە مانا پشوختی و مانا فەرهەنگییەکانییان دامەڕابوون ، لە پەیوەدییەکی نوێ بنیادنرابوونەوە ، واتە دامەزرابوونەوە ، ئەم هونەرکارییە لە زمان تا ئاستەکی باش قووڵی و جوانکاری بە دەستەواژە و ناوەڕۆکەکە بەخشیوە . کۆژاڵ ئەحمەد لە بەشکیتری شیعرەکەیدا دەڵێت /

من ڕۆگەی هەموو ڕۆژێک و
ئەدرەسی ژیانم ئەگۆڕم
بەکەدەکی زەر نهێنی

که دەتە
تا هیچ کەس نەتوانێ بمدزێتەوە
کلیلی دڵم ئەشکێنم.
شاعیر لە پەناو بەدیهاتنی خوێنکی گەورە و گەیشتن بەدواڕۆژکی پڕ لەخۆشویستی لەگەڵ کەسێک کە ، سوارچاکی نەو خۆن و خیاڵکانییەتی ، ئامادەی هەموو بەیارێک و هەموو گیانکە لە ژیان و لە خێدا بێیە ، لە سەرتاوە بەیاردەدا واز لەماڵباجێنەی تەنیایی بهێنێت ، ئەمیش واز لە دارلاستیکی سەرکێشیی بهێنێت ، ئەستا / بەیاریتر دەدات کە ، ڕۆگاکانی هەموو ڕۆژە و ئەدرەسی ژیانی بگۆڕێت ، خەی ون بکات و لەچاوی ئاوەدانی خەی بشارێتەوە ، تەنها بە کەدەک بدزرێتەوە ئەویش دەی دەدارکەیەتی ، واتە وەک ئەشقیایەکی شێدا ، لەو زێتر کەسکیتر ناتوانێ بیدزێتەوە . لە دیمەنکیتری شیعرەکێدا دەڵێت ،
وەرە بەیەکەوە بژین...
لەناو ئینجانەیەکی زەر بچکۆلەدا
کە عاشقکی خوێنشیرین
لە حەوشەی خوێندنگەیەکی تەکەڵاوا
دایبنێت و
مامۆستایەک بەتاسەوە بێنی بکا.
بەپێی ئەم دیمەنە شیعرییە ، عەشقکیان گەیشتە ئاستک ، کە مانەویان لەدووری یەک و لە نەو کونجکانی تەنیاییدا ، سووتان و ئازارکی گەورێیە ، ئازارکی هێندە کاریگەر و بەسێیە کە بڕگەگرتنی کارکی سانا نییە ، بێیە دەبەر بە دەدارکی دەڵێت / وەرە بێیکەوە بژین ، بەڵام شاعیر ئەم داوایە لە نەو وێنێیکی شیعری زەر نایاب و ناسکۆڵە دەردەبڕی و دەڵێت ، وەرە بێیکەوە بژین / لەناو ئینجانێیکی زەر بچکۆلەدا ، ئەم دوو عاشقە هێندە تامەزرۆی یەکتری و گەیشتن بێیکن ، هەرشوێنک بێت ، تەنانەت / نەو ئینجانێیکی بچکۆلەنەش بێت قبوڵیانە ، دەبن بە دوو گوڵی بەنخەش و دەچنە نەوێوە ، دەخوازن عاشقکی خوێنشیرین لە حەوشەی (خوێندنگەیکی تەکەڵاوا) دایانبنێت و لەوەدا مامۆستایەک یان قوتابییەک بەتاسەوە بێنیان بکات . دیمەنکی تابڵی ڕۆمانسی و پڕ لە هەستی شاعیرانەو بە زمانکی شیرینی شیعری ، بەکارهێنانی (خوێندنگەیکی تەکەڵاو) زەر لەشوێنخەیەتی و مەودای بیرکردنەوە و ناوەڕۆکی وێنە شیعرییەکەی قووڵتر کردووە ، کە لە بەشکانیتری ئەم دەقە هەڵوەستەی زێتری لەسەر دەکێین . شاعیر بە هەمان وزە و خیاڵە دزێخییکانی لەنەو دەقکەی بەردەوام دەبە و دەڵێت
من و تە بەیەکەوە بین

هۆی تەلەفۆنەکانی شار
بیست و چوار سەعات سەرقاڵی گۆڵگرتن لە ئەوین نابن
من و تۆ بەیەکەوە بین
ئیتر کارەبا نابڕێت و
هەموو ڕۆژێ ئاو دێتەوە
Googleیش رزگاری ئەبێ لەگەڵ انمان بەدوای یەکدا و
کچان بێ تۆ و
کوڕان بێ من ناتوانەوە
خۆی لێ بنووسێتدا شاعیر باسی عەشقێکی گەورەمان بێ دەکات ، ئەو عەشقەی دەتوانن مێوداکان ببڕن و لانەو زەمەندا بمێننەوە ، ئەو عەشقەی نەک هەر شایستەی بوونی شەوێ ژیان و یان خووڵ هەمیشەیەکانی بێ بگرێی بەڵکو ، شایستەی بێ هەموو قوربانیدانێکیش . لانیو کورێی خەیاڵکانی دوور دوواوات ، تەنانەت بێ ئەودیو سنوورەکانی خەیاڵ ، وایدەبینێ / بەیەکگەیشتنی ئەوان و بەیەکەوە ژیانی ئەوان وەک (موعجیزەیەکی گەورە) ، یان دەبێتە کلیلێکی سیحری گرێکوێرەی هەموو کێشەکان دەکاتەوە و چارەسەریان دەکات …! ژیان دەگاتە ئۆپڕەی کۆتایی ئارامی ..! بەڵێنێ لانەو ڕووبەری خەیاڵ چ فانتازیایەکی خوڵقاندووە ..! یان دەبێت (من و تۆ بەیەکەوە بین / هۆی تەلەفۆنەکانی شار ، بیست و چوار سەعات سەرقاڵی گۆڵگرتن لێ ئەوین نابن ..!) بەمانای هەموو هۆی تەلەفۆنەکانی شار و هەموو خەڵکی ئەم شارێ بەعەشقی ئەوانەوە سەرقاڵن ..! تەنها باسی ئەوانە و هیچیتر ، گەر ئەوان بەیەکبگەن و بەیەکەوە بژین / ئیتر چیتر تەلەفۆنەکان سەرقاڵ نابن بە گۆڵگرتن لە چیەکی ئەم دوو ئەویندارەوە . یان دەبێت / (من و تۆ بەیەکەوە بین ، ئیتر کارەبا نابڕێت و هەموو ڕۆژێ ئاو دێتەوە …!) ، بەیەک دەرێ شیعر باسی (دوو) گەورەترین کێشەی خەڵکی کردووە (کێشەی ئاو و کارەبا ..!) بەدیوێک (گەورەیی و ئەفسونی عەشقەکەمان پێشان دەدات ، کە بەیەکەوەبوونی ئەوان ئیتر کارەبا نابڕێت و ئاویش دێتەوە ..!) ، بە دیوێکیتر پەمان دەبێت (کە ئەمێ لە نیشتیمانێک دا دەژین خەڵکەکەی (کێشەی ئاو و کارەبایان هەیە ..!) بەیەکەوەبوونی ئەوان ئەم کێشانە چارەسەر دەبن ..! بەبوای من ناوەڕۆکی ئەم جۆرە دەقانە بە ئەندازەی ئەو عەشقە ئەفسوناویەی باسمانکردووە گەورەن ، یان دەبێ (گوگلیش ڕزگاری دەبێ لە گەڵانمان بەدوای یەکدا و کچان بێتە و کوڕان بێ من ناتوانەوە ..!) ، لەرێش شاعیرانە ئەو تامەزرۆیی و چێپاندنە کوشندەیەی (کوڕان و کچانی) کەمەگەکەمان باسدەکات ، کەژاڵ لەرەدا توانا شیعری خۆی لە ئاستێکی بڵند دەرخستووە ، لە دوو وێنەی جوانی (هونەری و

شیعری) باسی لە چەندین کێشەی گەورە و بابەتی زۆر گرنگ کردووە وەک ،(قوتابخانەی تەکنیکاو ، هەڵی تەلەفزیۆن ، کێشەی ئاو و کارەبا ، سایتی گوگل ، باری دەروونی کوردان و کچان..!) بە زمانێکی شیعری پڕ چێژ و سەرنجڕاکێش ..! شاعیر بەهەمان کێپە هەماسیەکانی نێو دەمارەکانی عاتیفە و خەیاڵە تامەزرۆ و ئیرەسیەکانی دەڵێت ،

هەر ئێستا وەرە مارەمکە
بە پێشەکی خەندەیەک و
بە پاشەکی نیگایەکت قایل ئەبم
تۆ (بمهێنە) بە ناو قسەیەکی خۆش و
منیش بە ناو شیعرێکی کچانە (ئەتهێنم !)
هەر ئەمڕۆ مارەمکە
بە پێشەکی چەپکە گوڵ و
بە پاشەکی ماچێکی دەستانە
یان بەسە جار وتنی وشەی (گیانەکەم)
تەماقمدە و تەماقتەدەم !

شاعیر دەیەوێت کەنەدات / عەشقەکەی بە ئاکام بگات و دەستبەرداری ئاو خوێنە گەورەیە نەبێت ، دەیەوێت ئاکامێکی هەبێت ، بۆیە لەسەرتا داوا دەکات و بانگی دەکات ، یان پێی دەڵێت (وەرە بۆیەکوە بژین) ، بەڵام ، هێندە نیگەران و دەبەسیە دەیەوێت هەسمیەتێک بۆ بۆیەکوەبوونە بدات و بپەچوانەی زۆرێک لە کچانی نیشتیمانەکەی هەمیشە خەی دەستپێشخەر دەبە ، بۆیە بە یار دەدێت و دەڵێت (هەر ئێستا وەرە مارەمکە ..!) ، بە (دیوەکەدا ..!) بشکۆیەکی زەرجوان و بە بیرکردنەوەیەکی هاوچەرخانە ئاو داوایەی خەی بە مارەکردنەکە دەخاتەوو و دەڵێت (بە پێشکی خەندەیەک و بە پاشکی نیگایەکت قایل دەبم ..!) ، یان دیسان گەرمتر و بەتاستر پەدادگرێ و دەڵێت (هەر ئەمڕۆ مارەمکە / بە پێشکی چەپکە گوڵ و بە پاشکی ماچێکی دەستانە ..!) ، بە (جیابوونەوەش وشەی (گیانەکەم) بەسەو زۆتر هیچیترنا ..!) ، وەک شاعیرێکی هێستناسک ، بەزمانێکی شیرین و بەسۆز ، باس لەم بابەتە کەمەایەتییە گرنگانە دەکات / بابەتکانی وەک (هاوسەرگیری و مارەیی و جیابوونەوە) لەرەدا ئاوەش دەبینین کە عەشق چ بەهایەکی گەورەی هەیە ، ماڵی دنیا و (هیچ شتێک) لەسەرووی بەهاکانی عەشقەوە نابینێت ، بۆیە (بە بۆیەکوەبوون و مارەیی / تەنها چەپکە گوڵ و ماچێکی دەستانە و دەخوازێت ..!) ، بەودیوە داهێنانێکی گەورەی کردووە ، چ لەووی زمانی شیعری و چ لەووی بیرکردنەوە و ناوەڕۆک و بیرکردنەوە هاوچەرخکانی ، بەڵام بە دیوەکی تر / بە بەکاوێژیان (فەرمی مارەیی و ئیمزاکردنی پارچە کاغەزێک لەبەردەم دادوەر) تاقە فەرم

و تاقە ڕەگ نییە ، کۆڵاڵ ئەحمەد فەرمی دووەمی بە (بەیەکەوەبوون) (نادیدە) گرتووە ، فەرمی دووەمیش / بریتییە لە بەیەکەوەبوون و بەیەکەوەژیان بەبێ ئیمزاکردنی هیچ پارچەکاغەزێک و ئاگریمەنت و بەڵگەنامەیەک یان بەبێ چوونە دادگا و هیچ شوێنێک ، تەنها بوونی عەشق و خۆشەویستییەک و ڕازامەندی هەردووکیان ، ئەوەندە بەس بێ بەیەکەوەبوونیان ئیتر هیچ شتێکیترنا ..! لە وڵاتە پێشکەوتووەکان ئەم فەرمە بێ بەیەکەوەژیان وەک فەرمەکییتر لە ئاستێکی بەرین پیادەدەکرێت ، وەک خەزانێک چاویان لەدەکرێت و منداڵیش دروست دەکەن و لەووی یاساییەوە هەموو مافێکی خەزانی و یاساییان هەیە ، بەمانای تەنها (کچبرادەر و کوبرادەر)ن واتە (گەرل فرێند و بۆیفرێند) ، هەرکاتێکیش بەیەکەوە نەگونجێن جیادەبنەوە ، دیارە لە هەردوو باردا ، ئەو پارچە کاغەزە ئیمزا بکرێت یان نا ، کاتێک خۆشەویستی نەما ئیتر تەواو ، ئەو پەیوەندییە کۆتایی دێت ، جا بەیەکەوە بمێنن یان جیابنەوە ..! کۆڵاڵ وەک شاعیرێکی (دژباو) ، کە سەردەمانێک بەو ئاراستە کاریکردووە ، دەبوا فەرمی دووەمی نادیدە نەگرتبا ، یان ئەوەتا هەرباسی مارێیی نەکردبا ، بە نموونە (هەر پێی لەسەر ئەوە داگرتبا (وەرە با بەیەکەوە بژین ..!) ، یان دەیتوانی بەشێوەیەک باسی کردبا کە بوارێک بە فەرمی دووەم بهێڵێتەوە ، یان لایەنیکەم ناڕاستەخۆ دەریبەیبا بە نموونە بیگوتبا (وەرە بەیەکەوە بژین (گەر مارم بکەی یان نا) ، من خەم و دەسکە گوڵێک هەر لە چاوەڕوانیت دا دەبم ..!) ، لەرەدا باس لە هەردوو فەرمەکە دەکرێت ، وەک کەسکی هاوچەرخ و دژباو هەردوو فەرمەکەی قەبوە دەکرد ، چونکە لای ئەو عەشق و بەیەکەوەبوونەکەیان لەسەرووی هەموو شتەکوێیە ، چونکە کۆڵاڵ ئەحمەد لە سەرەتاوە ، بە دوای کتێبەکانی (بۆندەری بەرەدا و وتەکانی وتن)ەوە ، بە ئاراستەی دژباوی کاریکردووە ، بە دەرجاتێک لەم کتێبانەش بەتام بەتایبەتتر لە کتێبەکانی (قاوەیەک لەگەڵ ئەودا) یان (ئاوێنەم شکاند) ، لەوەدا (کۆڵاڵەکی جیاواز) دەبینین بەتایبەتیش / لە کتێبی چوارەمی (ئاوێنەم شکاند) ئەم دژباوییە و هاوچەرخییە بە ڕەشنی ڕەنگدەداتەوە ، خەشی لە زەرەک لە شیعرەکانی بەم دیدەوە نووسیوێتی بە نموونە ، شیعرەکانی (ئاوێنەم شکاند ، کۆڵاڵەکی جودا ، سەدسال غەریبیت دەکەم ، نازانم بەبێ تۆ بژیم ، بە تەنووریەکی کورتی سوورەوە و زەرەک لە شیعرەکانی ئەو سەردەمانەی ..!) ، چونکە بەبەوای من / مرۆڤ دەبێ ئاستگەلێک بێت لەگەڵ ناخ و بیروباوەڕەکانی خەیدا ، ئەوەتا / (ئەلبەر کامە ، لە (ئەفسانەی سیزیف) ، ڕەخنە لە (گالیلە) دەگرێ و دەڕێت (بە ئاسانی دەستبەرداری ئەو ئاستییە زانستییە بووە وەختێ بووە مایەی هەڕەشە

لەسەر ژیانی ، .. گەرچی یەکێک بووە لە گرنگترین ئاستییە زانستییەکان ..!) ، یان هەر لەوکتێبدا لەبارەی (شوبنهاوەر)ەوە دەڵێت (وەک بابەتکی پێکەنین باسی شوبنهاوەر دەکرێ کە چۆن خەی لەسەر سفرەیکی ئازاوە دانیشتووە و کەچی ستایشی خەکوشتن دەکات …!) ، بە تەخنەگرتن لەم بیرمەندانەش پشتی بە وتەیکی (نیچە) بەستووە کە دەڵێت ، (فەیلەسووف بە ئەوەی شایانی ڕێزگرتن بێت پێویستە خەی نموونەی ئەو شتانە بێت کە دەیانەێت ..!) ئەو قسەیەی (نیچە) بە هەرکەسێک و شاعیرێک و نووسەرێکیش هەر ئاستە ، بەیە ئەو چاوەڕوانییەمان لەو شاعیرە ئازیزمان ئەوەیە کە ، بەو ئاراستە دژباویەی خەی سەرلەنوە دەستپێبکاتەوە و (ڕەحی فەوغ و ڕوئیاکانی کۆژاڵەکی جودا) لەنەو بیرکردنەوەکانی ئێستای زیندوو و چاڵاک بکاتەوە…!
شاعیر لەنەو دەقەکەی / بەهەمان هێست و سۆز و زمانێکی شیعری پێ لە خرۆشان و چۆژ بەردەوام دەبێت و دەڵێت ،
سبەینێ واز
لەخووی خراپی زەر نووستن ئەهێنم
مەڵەت لە شیعر و خەک و خوا وەرئەگرم و
لەناو کلێرەدارێکی پووڕەی هەنگا
مانگی هەنگوینی لەگەڵ تۆ بەسەرئەبەم
فێری وتنی شیرین و
خستنەوەی وەچەی شیرین و
ئاشتییەکی شیرین ئەبم
کۆژان ئەحمەد لەو دەقەیدا ، وەک ئەوە وایە چیڕۆکی عەشقەکمان بۆ بگێڕێتەوە ، لەسەرەتا عەشق دواتر (بەیەکەوە ژیان) ، دواتر مارەیی و هاوسەرگیری ..!) ، لەم کۆپلە شیعرەی سەرەوەش ، لە سەرەتا باس لەگەینی هەندێک خووی خراپ دەکات ، بەمانایەک خەی ئامادە دەکات بۆ ئاهەنگی گواستنەوە و ڕێشتن بۆ مانگی هەنگوینی ، بەڵام بۆ مانگی هەنگوێنییەکە (شوێنێکی جودا لە وڵێنەیکی بۆئەندازەی جوانی شیعریدا) باسدەکات و دەڵێ (مەڵەت لە شیعر و خەک و خوا وەرئەگرم و / لەناو کلێرەدارێکی پووڕەی هەنگا / مانگی هەنگوینی لەگەڵ تۆ بەسەر ئەبەم …!) دیارە شاعیر بەم دیدەوە دەڵوانێ کە (ژیان و عەشق و مرۆڤ) بەهای گەورە و پیرۆزییان هەیە ، بۆیە دەبینین لە مارەیکەش داواکەی تەنها (چۆپکە گوڵ و ماچێکی دەستانە) بوو ، بۆ مانگی هەنگوینییەکەش ، داوای هوتێلێکی گەورەی (پاریس و نیۆرک) ناکات ، هەرکۆیەک بێت تەنانەت (ناو کلێرەدارێکی پووڕەی هەنگیش بێت …! ، بەڵاستی خیاڵێکی ناسک و جوان و شاعیرانەیە ، جوانکارییەکی بۆنەی بۆ کلێرەدارەی پووڕەی

هەنگ بەخشیوە ، لەو وەنە شیعرییە جوانی وەقسە هاتووە ، لەردا چۆکی گەورە بە خوەنەر دەبەخشە ، لەسەر چیەکەکەی بەردوام دەبەت و دوای مانگی هەنگوینیش (باسی وەچەنانەوە و بەیەکەوە ژیانەکی ئارام دەکات ..!) ، ئیتر هەوەدەدا لەم کونجی ئارامایییە لەگەڵ ئەودا تابەی بکرەت بە درەژماوە بمەنەتەوە ، بەیە هەوەدەدات زەتر کار لەسەر خەی بکات و ئەوشتانەی یان ، (واز لە خووە خراپەکانی بهەنەت) و وەک دەەت (هەر ئەمە واز / لەم تووتەکی تووەبوونانەم ئەهەنم / که لەدەکی پەستبوونی تە ئەچە بە لەمەودوا / گوە ئەگریت و گوە ئەگرم…!) ئیتر لەرەوە بەرەو کەتایی چیەکەکە دەەوات و بەەام دواجار وەنەی گومانەکی گەورەمان بە دەکیشی و دەەت ،

ئەگەر دەت هەندەی دەم گەورەنییە

بە وازم لەبهەنە با هەروەکو جاران بژیم

بەمانایەک / لەوە دەنیا نییە کە دەی (ئەویش) جەگای ئەو عەشقە گەورەیەی تیادەبەتەوە ، یان دەتوانە قەبووەی ئەو کرانەوە و هاوچەرخییەی بیرکردنەوەکانی ئەو بکات ..! لەەاستیدا لەوە دەنیا نییە و نازانە ، بەیە بە (ئەگەرەوە) قسە دەکات …! ، مرەقی هاوچەرخ و مەدەرن هەرگیز بە باوەەی موتلەقی ەەها لە شتەکان و بابەتەکان ناەوانن ، ئەگەر بە ئاستەکی کەمیش بەت بوارەک بە گومانەکان دەهەنەوە ، لەردا کەژاە ئەحمەدیش هەروای کردووە .

لەم دەقەدا / زمانی شیعری لەسەرەتاوە تا کەتایی شەونمی چیژ دەردەکات و تەو پاراوە ، فەرم و ناوەەکیش / لەنەو رووبەی جوانیدا تەریبن بەیەکەوە .. لەردا بە پەویستی دەزانم هەندەک قسە لەسەر چەمکی جوانی بکەین ، ئەو (چەمکانە)ش کە پەیوەندییان بە جوانییەوە هەیە و ماناکانی جوانی تەختر دەکەنەوە و مەوداکانی جوانیش بەرینتر دەکەن ، هەندەک نموونە و لایەنی جوانکاری ئەم دەقەش بخەینەەوو . هەروەک لە کتەبی (ئیستاتیکا ، Aestheticism) ، کە لە نووسینی (ئار قی جەنسن) ە ، لە بەشی (شیعر و جوانی) دا هاتووە و ، دەەت (کرەکی جوانی لەنیو ئەدەبدا / لە شیعردا بە ەەشنی دەردەکەویت ..!) ، بە مانای شیعر / لە هەموو ژانرەکانیتر زەتر ئیش لەسەر جوانی دەکات ، هەر لەو بەشەدا باس لە شاعیر و نووسەر (ئەدگار ئالان پە) دەکات ، بەتایبەت لە ماەەکردن و روئیاکانی ئەو لەگەڵ هەستی ەاستی و چەمکی ەاستی لەنیو دەق و نووسینەکانیدا ، بە بەوای ئەمەش / چەمکی جوانی پەیوەندییەکی نزیک و بەهەزی هەیە لەگەڵ چەمکی ەاستی یان ەاستی گوتن ، لەنەو گوتارە شیعری و ئەدەبییەکاندا ەاستی گوتن ، ەەنگەکانی جوانی تەخ دەکات و ەووبەری جوانیش بەرینتر پەشان دەدات ، نەک هەر ئەوەندە بەەکو

ڕوایەتیش بە داهێنان دەدات ، چونکە ڕاستی گوتن هەر ئاوڕ نییە ، پەیوەندی بە جوانییەوە هەبێت بەڵکو / پەیوەندی بە ئازادبوونی نووسەرەکەش هەیە ، واتە کاتێک شاعیرێک یان نووسەرێک / لەنیو دەقەکانییان بە زمانی شیعری ڕاستی بەرجەستە دەکەن ، ئەوا ئاو کەس لەنیو ڕووبەری دەقەکەی کەسێکی ئازادە و لەژێر کاریگەری هیچ هێزێکی دەرەکیدا نییە ، چونکە هەروەک چەند جاریتریش گتومانە / ئاوکەسانەی لەژێر کاریگەری هێزە دەرەکییەکانن کەسی ئازاد نین واتە (کەسی نامۆ)ن ، کەسانی نامۆش ناتوانن داهێنان بکەن ، چونکە ئاراستەی جووڵەکانی لەژێر کاریگەری هێزە دەرەکییەکان دایە ، جا ئاگەر لەم دید و ڕوانگەوە قسە لەسەر ئەم دەقە شیعرییەی کۆژان بکەین دەبینین / زەر ڕاشکاوانە و ڕاستگۆیانە خۆیان و بیرکردنەوەکانی خۆی دەربڕیوە ، لەژێر کاریگەری هیچ هێزێکی دەرەکیدا نییە ، ئاوەی ئاراستەی جووڵەکانی دیاری دەکات ، ئاوە (تەنها) هەست و حەز و خەزگە و خەونەکانی خۆیەتی ، بگومان بە توانا و هێزێکی شیعرییەوە ، بەڵێ کەسێکی ئازادە لەنیو ڕووبەری دەقەکەی بەمانایەکیتر / تەعبیری لە بیرکردنەوەکانی خۆی (کۆژان ئەحمەد) کردووە ، بەڵێ لە ئاستێکی بەرز داهێنانی کردووە ، جوانییەکی مەودا فراوانی بەرهەمهێناوە ، بە نموونە دەڵێت / (من و تۆ بەیەکەوەبین ، ئیتر کارەبا نابڕێت و هەموو ڕۆژێ ئاو دێتەوە …!) چەند ڕاستگۆیانە و شاعیرانە و بە زمانی شیعری ، کۆشکی ئاو و کارەبا دەخاتە ڕوو . ئایا ئەم ڕاستگۆییە پانتاییەکی قووڵتر و بەرینایییەکی زۆتری بە ڕووبەری جوانی نەبەخشیوە ..؟ ئەی ئاگەر بیگوتبا (من و تۆ بەیەکەوە بین ، کارەبا " هەمیشە " دڕوشاوەکانی سەرشەقام و نەو ماڵەکان زۆتر دەدڕوشێنەوە و ئاویش وەک " هەمیشە " . لە گەرانی گوتن بەردەوام دەبێ ..!) ، ئاوەی منیش نووسیومە بە دەربڕینێکی شیعری و بە زمانێکی شیعرییە بڵام / هیچ جوانکارییەکی تیا نابینین ، چونکە ڕاستیم تیا نەگوتووە ، چونکە لە نیشتیمانی ئێمە (ئاو و کارەبا) وەک زەرەک لە پەداویستییە سەرەتاییەکانیتر خەڵک بەردەوام و (هەمیشە) لەیانەوە بەهرەمەند نین ..! کۆژان ئەحمەد گەر دەربڕینەکانی خۆی بەمشێوەیەی من گوتبا / هیچ ئازادییەک و ڕاستگۆییەک و هاوکات ئاو ڕووبەڕ بەرینەی جوانیشمان لەنیو دەقەکەیدا نەدەبینی ..! جا لەبەرئەوەدەین / بەڕاو کۆتایی ئەم نووسینەمان بڵێین و بنەڕەتی مەبەستەکانمان بە چەی بخەینەڕوو ، هەروەک پێشتر گتومانە کە زمانی شیعری دەتوانێ یان هێزی ئاوەی هەیە کە / قسە لەسەر هەموو بابەتێک بکات و مرۆڤ گەر توانای شیعری هەبێت دەتوانێ تەعبیر لە هەست و خەونەکانی خۆی بکات ، یان زمانی شیعری دەتوانێ

سووود لە هەر (وشەیەک و چەمکێک) بەبینە و شاعیرانە لە پەیوەندییەکی نوێ بەکاریان بهێنێ / بووونی ئەم هەزە ڕشت و گۆڕەیی زمانی شیعری ، ئەوە (دیوەکی گەردوونییەتی) شیعرمان پێشان دەدات ، کەژاڵ ئەحمەدیش لە چوارچێوەی دەقە شیعرییەکەی ئەم هەزە گۆڕەیی زمانی شیعری پێشانمان داوە و بەرجەستەی کردووە ، کە بە زمانی شیعری و لە چوارچێوەی وێنەی شیعری جوان بابەتی زەر گرنگ و گەورەی باسکردووە ، لە سەرەوە باسمان لە زەربەیان کردووە ، وەک (کێشەی ئاو و کارەبا ، هێڵی تەلەفۆنەکان و سایتی گوگل و قوتابخانەی تەکنەاو و مارەیی و هاوسەرگیری و تەاق و بارى دەروونی کوران و کچان و … زەرانیتر) ، باسکردن لەم هەموو بابەتە جودا و گرنگ و هەمەجەرانە لەچوارچێوەی دەقێکی شیعری ، ئەوە ئەو هەزە گۆڕەیی زمانی شیعریمان پێشان دەدات لە هەمانکات / ەوایەتی بە ئیمەش دەدات کە بەیەن / بووونی ئەو هەزە گۆڕەیی زمانی شیعری و بووونی مەودا فراواناکانی ەووبەری شیعر ، (ئەوە دیوەکی گەردوونیەتی شیعرە … !) ، هەروەها (دیوەکەی تری) گەردوونیەتی شیعر لەوەدایە کە / شیعر (خەی) لەنەو گەردووندا بوون و ئامادەییەکی بەردەوامی (هەبووە و هەیە) ، بە نموونە / خەونەکانی مرۆڤ پەیەتی لە شیعر بەمانایەک کاتێک / مرۆڤ هەستەکانی ناوەوە و خەونە جوانەکانی خەی باسدەکات لەوەدا ، شیعرییەت دەبینین یان ، لەنەو هاژەی تاقگەکان شیعرییەت هەستپەدەکەین ، لەنەو گفگفی (با) شیعرییەت هەست پەدەکەین ، لەنیو میلەدییەکانی بولبول و چیکەچیکی چەکە و باندەکان شیعرییەت هەست پەدەکەین ، لەنەو ورشە ورشی درەخت و دەنگی رووبارەکان هەست پەدەکەین ، تەنانەت ئەگەر بە هەستەوە (گوە لە بەدەنگی بەردیش) بگرین شیعرییەت هەست پەدەکەین ، بەهەی ئەم بیرکردنەوەمان و خستنەووی ئەم هەموو فاکتانە دەتوانین بە خەتکی درشت و گەورە بنووسین (بەە / شیعر زمانی مرۆڤ و گەردوونە ..!) ، هەروەها دەخوازم ماە چراخانییەکەی شیعری (کەژاڵ ئەحمەد)یش هەرئاوەدان و درەوشاوە بێت ، سەاو لە داهێنان .

ئەکتەبەری ۲۰۲۰

سەرچاوەکان :

- کتەبی (من دەبە خەم بسمیل بکەم) کەژاڵ ئەحمەد
- کتەبی (فەلسەفەی بوون) محەمەد کەمال
- کتەبی (ئەفسانەی سیزیف) ئەلبەر کامە .. و/ ئازاد بەرزنجی
- کتەبی (Aestheticism) R.V.Johnson

ئەم جارەیان نەرەی شەرتی کاربایە! … کامل احمد

من لە دوو ووتاری تردا سەبارەت بە "چاکسازیەکانی" ئەحزابی دەسەڵاتداری کوردستان کە لە ژێر خەمەی "حکومەتی هەرەم" دا دەیانەوێت بیبەنە پێشەوە سەرنج و پێشنیارەکانی خەم خستەتە ڕوو. لە کۆتایی ئەم ووتارەدا، لینکی هەر دوو ووتارەکە دادەنەمەوە تا خوێنەر بتوانێت بە شێوازێکی ڕوونتر و لە گۆشەنیگایەکی چینایەتیەوە پەی بەو ڕاستیە بەرێت کە چۆن ئەم "چاکسازیانەی" بورژوازی دەسەڵاتداری کورد نەک هیچ پەیوەندیەکی بە باشبوونی بار و گوزەرانی ئەوانەوە نیە، بەڵکو بە برسیکردن و هەژارکردن و ڕاگرتنیانە لە بەرامبەر برستیەکی سک هەڵگوشیندەردا و پێشبڕکێیەکە بە ئەوەی لە دەستە خوشکەکانیان دانەبڕن لە ئاستی جیهانیدا و بتوانن وەڵامگەی بورژوازی جیهانی بن کە ناوچەیەکی ڕادەستی ئەوانکردووە بە بەڕێوەبردن و بردنەپێشەوەی سیاسەتەکانیان.
بەپێی هەواڵێک کە لە تەڵەی میدیایی ڕووداو دا بڵاوکراوەتەوە، وا بڕیارە کە "حکومەتی هەرەم" لە مانگی ١٢ ی ساڵی ٢٠٢٠ دا پڕۆژەی دابەشکردنی کارەبا بداتە کەرتی تایبەت. بە پێی گووتەی ئومێد ئەحمەد، گوتەبژی وەزارەتی کارەبا، کە بە تەڵەی میدیایی ڕووداوی ڕاگەیاندووە، "کۆمپانیاکان لە ناوەو و دەرەوە هەن. کۆمپانیای ئەوروپی هەیە و کۆمپانیای ناوخۆش. هەبەتە ئەو کۆمپانیایانە دەبێت تێگەیشتنی باشیان بە داواکاریی وەزارەتی کارەبا هەبێت و بشەوەی مونافسە" دەبێت و کە توانیی زەرترین مەرجەکانی ئەمە قبووڵ بکات، بەو سیقەیە کە باسم کرد، بەو دەدرێت.
هاوکات لە ڕاگەیاندنەکەدا هاتووە کە ئامانجەکانی وەزارەت بریتین لە: گرانەکردنی نرخی کارەبا، کۆنترۆڵکردنی سیستەمی بەڕێوەبردنی کارەبا، کەمکردنەوە و نەهێشتنی سەرپێچیەکان، ڕێگری لە بەفیڕدانی کارەبا و کەمکردنەوەی پاڵپشتەی سەر تەڕەکان.
بەر لەوەی سەرنجەکانم لەسەر ئەم خاڵانە و ناوەڕۆکی سیاسی ئەم هەنگاوە بدەم، پێم باشە کەمێک بگەڕێمەوە دواوە بە ئەو کاتەی کە نێچیرەوان بارزانی سەرۆکی "حکومەتی هەرەم" ی ئێستاو "سەرۆک وەزیرانی ئەو کات لە داوایەکی دا بە دکتۆر جیم کیم یۆنغ سەرۆکی

کۆمەڵی بانکی نێودەوڵەتی لە مانگی شوباتی ٢٠١٦ دا، داوای هاوکاری لەم دەزگایە دەکات لە پێناو گۆشەو بڕەوپێشچوون و وەستانەوە بڕامبەر ئاستەنگیە ئابوری و گۆشەدراوەکاندا. ئەوانیش لەبڕامبەر ئەم داوایەدا ئاپڕتێک ئامادە دەکەن و پێشنیارەکانی خۆیان دەخەنەوو کە کورتکراوەکەی لە ٢٧ خاڵ پێکهاتووە و بەشکی زۆر لە گرتنەبەری ئەم پێساناەی کە ئێستا لە هەرێمی کوردستاندا بەڕێوەدەچێت و لە لایەن ئەحزابی دەسەاتدارەوە دەخرێتە بواری جێبەجێکردنەوە لەوەدا هاتووە. ئاپڕتەکە، هەروەک ئاوڕی دەسەاتدارانی کوردستان دەیکەن، وا خراوەتە ڕوو کە ئەم کەمکەمە بە چین وتوێژە مەحرومەکانی کۆمەڵگا و بە مەبەستی پاراستنیانە لە کاریگەریە کۆمەاێتی و ئابوریەکانی ئەم قەیرانەی کە "حکومەتی" تێدایە. هەر لە هەمان ئاپڕتدا هاتووە کە وەزارەتی پلاندانانی حکومەتی هەرێم دەیەوێت تا ساڵی ٢٠٢٠ ئەم چاکسازیانە بکات. ئەم ئاپڕتەش وەک هەنگاوی یەکەمی ئەو یارمەتیانە نووسراوە کە بانکی نێودەوڵەتی دەتوانێت پێشکەشی بکات بە بردنەبەرەوەی ئەو چاکسازیانەی کە ماوەیەکی زۆڕ چاوەڕوانکراوە. لە هەنگاوی دووەمیشدا لە باری تەکنیکیەوە یارمەتی حکومەتی هەرێم دەدەن کە چۆن جێبەجێیان بکات.

هەموو ئەوهەڕشانەی کە "حکومەتی هەرێم" دەیکاتە سەر سفرەی خاڵی پڕۆلیتاریای کوردستان و هەموو توێژە وەتەنگهاتووەکانی تری کۆمەڵگا، لە کورتەی ئەم ئاپڕتەدا خراونەتە بەردەست ئەحزابی دەسەاتداری کوردستان بە مەبەستی جێبەجێکردنیان و داماڵینی شانی خۆیان لە بچووکترین بەرپرسیاریەت لە ئاست کۆمەڵگادا. ئەمانە ئەو سیاسەت و چاکسازیانەن کە دەسەاتداران، هەنگاو بە هەنگاو و یەک لە دوای یەک دەیبەنە پێشەوە بە ئەوەی مەرامەکانی بانکی نێودەوڵەتی و جێبەجێبکەن و لە ماراسۆنەکە دوانەکەون. هەنگاو بە هەنگاو ئەم بە تایبەتیکردنە (پرایڤەتایزەیشن)ە هەموو ئەو کەرت و سێکتەرانەی تریش دەگرێتەوە کە تا ئێستا بە ناو لە ژێر سایە و دەسەاتی کەرتی گشتیدان، وا ئەم جارەیان نەرەی کارەبایە.

خەڵکی کوردستان ٣٠ ساڵە بە دەست نەبوونی کارەباوە دەناڵێنن. پرسیارەکی گرنگ کە پەویستە لە خەمانی بکەین ئەوەیە کە ئایا ئەم ٣٠ ساڵە کارەبا بە دواکەوت؟! ئەم کارەبایە بە پیشتر نەهات؟! بۆچی ئێستا دۆخ و دەیانەوێت کوردستان ڕووناک بکەنەوە و بیکەن بە چراخان؟! ئاشکرایە کە مەسەلەی سەرکیبان ئەم بە پرایڤەتکردنەبووە و وا ئێستا کاتی هاتووە و "کۆاوە". ئەوان ژیان و قازانجیان بە خۆیان و چینەکەی خۆیان دەوێت وبە بە سوودی خۆیان و کەمپانیاکانیان ئامادەنین ڕۆناکی بدەن بە خەڵکی کوردستان. هەموو

کۆمپانیاکان یان هی خۆیانە و یان شەریکن و بەشیان هەیە تیایدا. بەیە ئەم هەنگاوەیان دەبێتە هۆی دواکەوتنی زیاتریان و قەرخکردنی سەرمایە لە دەستی کۆمپانیاکانی خۆیاندا.
بە تایبەتکردنی هەر یەکێک لەم کەرتانە، بە مانای خستنەڕووی لە بازاڕدا بە فرۆشتن. واتە کارەباش وەک هەر کاڵایەکی تر دەخرێتە بازاڕەوە بۆ ئەوەی بکەدرێت. بە مانایەکی تر ئەوەی توانای کڕینی هەبێت دەتوانێت لە کارەبا بەهرەمەند بێت و ئەوەشی توانای کڕینی ئەم خزمەتگوزاریەی نیە و ناتوانێت بە دانی پارەی کارەبادا ڕابگات، دەبێت لەی بەهرەمەند نەبێت. کەسێک کە نانی شەوی نەبوو بیخوات ئەو کات ناشتوانێت کارەبا بکڕێت. بەیە بانگەشەکانی یەکسان بەهرەمەندبوون لە کارەبا وەک بەهرەمەندبوون لە هەر پێداویستیەکی تری ژیان و کۆمەڵگا دریەکی ئاشکرایە. ئەگەر ئێستا هاووڵاتیان لەبەر نەبوونی مووچە و بێدەرەتانی "حکومەت" دا، دەتوانن گوێی خۆیان لە دانی پارەی کارەبا بخوێنن و ئەوانیش ناتوانن فشاریان بێ بێنن، ئەوا ئیتر دەستی کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەت ئاوادەبێت بە ئەم کارە و دەسەڵاتدارانیش شانیان خاڵیە و وەڵامیان دەبێت بەوەی کە کارەبا لای ئەوان نیە.
هەر بەیە وەک پێشتریش ووتم هەموو ئەمانە چاکسازی بورژوازین و "حکومەتی هەرێم" یش بەرنامەیزی بۆ کردووە بۆ هاوکاری بانکی نێودەوڵەتی و هەر جارەی چەپکەکیان پێشکەشدەکات. وا ئەم جارەیان نەرەی کارەبا بوو. حەتمەن وەڵامەی ئەوەی نەخێشخانە و قوتابخانەکان نیواونیو بەڕێوەدەبرێن، بەڵام ئەمانیش دوور نیە لە ئایندەیەکی نزیکدا بۆ تەواوەتی ڕادەستی کەرتی تایبەت نەکرێن. هەر ئێستا پاکوخاوێنی و فڕۆدانی زبڵ و خاشاکی شارەکانیش لەدەست کۆمپانیا تایبەتەکاندایە و ئەگەر چینی پڕۆلیتاریای کوردستان نەتوانێت پارەکەی بدات ئەوا شارەکان زبڵ و پیسی دەیانخوات.
خاڵێک کە پەیوستە زۆر لێشنبێت ئەوەیە کە مەسەلەی پڕۆلیتاریا، حکومەت و پرایڤەتکردن نیە، کەرتی تایبەت و دەوڵەتی یان گشتی نیە. پڕۆلیتاریا وەک چینێک پەیوستە لە بەرانبەر چینی بورژوازی و سەرمایەداری دا ئابوستەت و بە هیچ کەرتکیان خۆشحاڵ نابێت. هەر بەیە چاکسازی پێشەیی لە کۆمەڵگادا تەنها بە خاوەنانی ئەسڵی کۆمەڵگا دەکرێت کە ئەویش پڕۆلیتاریایە. پڕۆلیتاریە دەبێت بەهێزی ڕێکخراوی خۆی و بە هەموو شێوازێکی لەبەردەستدای ڕێکخراوبوون خۆی ڕێکخراوبکات تا بتوانێت ئەم چاسکازیانەی بورژوازی بە کەرتی تایبەت و گشتی یەوە تۆهەڵدا و لە جێیان چاکسازی و دەسەڵاتی خۆی پیادەبکات کە هەم هەنگاوێک بێت بە باشتربوونی ژیانی و هەم ببێتە خشتە سەرەکیەکانی گۆڕینی کۆمەڵگا و دامەزراندنی کۆمەڵگایەکی

سۆشیالیستی کە هەموان تیایدا بە پێی توانای خۆیان کاربکەن و بەپێی پێویستی خۆیان لە سامان و بەروبوومی کۆمەڵگا بەهرەمەندبن. هەنگاوی سەرەکیش لەم ئاستایەدا و لە ئستادا ئەوەیە کە پڕۆلیتاریا هۆشیارانە لە مەیدانداببت بە بەدەستهێنانی موچەی تەواو و مانگانە لە کاتی خۆیدا و هاوکات خەبات بکات بۆ زیادکردنی مووچە و بەدستهێنانی بژێویکی باشتر. بۆیە خواستی کارەبای ٢٤ سەعاتە بە ئەمپەری تەواوەوە و بە نرخی گونجاوەوە، کە نرخەکەی ئگەر لە هی ئستا هەرزانتر نەبێت ئەوا نابێت بە هیچ شێوەیەک گرانتربێت، بە شێوەیەک کە هاوڵاتیان توانای کڕینیان هەبێت، خواستکی هەر ئستا و دەستبەجێیە لە پاڵ خواستی دانی مووچەی تەواودا لە کاتی خۆیدا و بە دواکەوتن.

کامل احمد

13.10.2020
kamil.ahmed.f@gmail.com

هونەری قوتابی بوون … نووسینی: حەمە هیوا

بابەت/پەروەردەیی

لە کەمەگای ئەمە پەروەردە وەك هەر پێویستیەکی گرنگی ژیان فەرامشکراوە و بە پەراوێزی ماوەتەوە. چ لەلایەن دایکان و باوکان، چ لە لایەن چینی مامستایان و فڕکەران. لە سانی ابردوەوە هەتا هەنووکە، کشە یەك لە دوای یەکەکانی باشوری کوردستان وای کردوە تاکی ئەمە هیچ کات و ساتکی بۆ هەنگاوە پێویستیەکانی ژیانی خۆی نەبێت. ئەم قەیرانەش لە بچوکترین کەس لە کەمەگا، هەتاوەکو دەگاتە گەورەترین کەسی گرتەوە.هاوکات ئەو جیلە نوێیەش کەوا هاتوە و دێت، لەسەر هەمان بنەمای ناجێگیر گوزەر دەکات. دەسەاتی سیاسی سێ دەیەی رابردوو گەورەترین داهێنانی ئەوەبوو، وای کرد گەورەترین دەستکەوت لای تاکی کورد، ئەو موچەیە بێت کە مافی خۆیەتی و بێی نیە داوای بکات. نامەوێت زۆر قووڵ بمەوە لەم هەموو قەیرانە

بۆ شومارەی لە کۆمەڵگا دەگوزەڕێت، بەڵام ئەوەی زۆر لای من جێی نیگەرانیە، خەمساردی چینی مامۆستای کوردە بە نمرەی یەکەم.
مامۆستای کورد بە ڕۆژەی زۆرینە کار بۆ دروستکردنی تاکێکی زانست دۆست و مرۆڤ دۆست ناکات، بە پێچەوانەوە و بە داخەوە کار بۆ خودئەقینی (نەرسیسیەت) و پشاندانی ڕووکەشی پاڵەوانێتی دەکات.
فەیلەسووفی بەریتانی (بەرتراند ڕاسڵ)1872_1970
لە یەکێک لە کتێبەکانی، کە تایبەتی کردوە بە پەروەردە دەڵێت:ئەرکە لەسەر مامۆستاکانی قوتابخانە هەتا کۆتایی دەستی فڕۆخوازان بگرن، نەک لە شوێنێک دەستیان بەردەن و هوتافی لوتبەرزیی بەسەریان لێ بدەن. دەبێت بڕێم بەداخەوە تاوەکو ئێستاش مرۆڤی کورد و مامۆستای کورد وا تێگەیشتوە، پرسەی قوتابی بوون پرسەیەکی کاتیە و دەشێت لە جێگەیەک پرسەی زانین بوەستێ. بۆ ئاگا لەوەی پرسەی قوتابی بوون پرسەیەکی هەمیشەییە، لەگەڵ ئەوەشدا پرسەیەکی بایەخدار و پێویستە.جارێکیان لەگەڵ یەکێک لە مامۆستاکانی خۆم کە خاتوونێکی جوانکیلە بوو، کەوتمە دەمەتەقوە و پێم گوت مامۆستا دەمەوێ ببین بە هاورێ و لە دەرەوەی ئێرە پەیوەندیەکی دۆستانە بونیاد بنێین، بەم شێوەیە بەرپەچی دامەوە: ببورە من هاوسەرگیریم کروە، لەبەر ماڵەوە و هاوسەرەکەم ناتوانم.ئەم قسەیە بوە مایەی نیگەرانیەکی ئێجگار زۆر، بۆیە بە داخەوە دەبێت بڕێم: چینی مامۆستایانی کورد زۆر کەمتەرخەم و نا پیشەیین بە ڕۆژەی زۆرینە، هەر ئەمەشە وای کردوە تاکی ئێمەو مانان تاکێکی نا هۆشیار و ئەنتی مەعریفە بێت. لە فیلمی نووسەرە ئازادەکان، کە ڕیچارد لاجیرافینیز کاری دەرهێنانی بۆ کردوە، مامۆستایەک دەبینین، کە دەیەوێت ئەو ململانێ پێ لە کینەیەی لە نێوان قوتابیە هەش پێست و سپی پێستەکانی بمرێنێت، لە ڕێی زانین و تەبایی شادیان بکات. ئەفسووسی گەورە ئەوەیە مامۆستایانی ئێرە هیچ کاتێک کەمتەرخەمی خۆیان نابینن لە بەرامبەر ئەو قوتابیە گوێگرەی، کە بە هەستێکی زانین ویستانەوە لە مامۆستا ڕادەمێنن.

مانیفێستی عیشق... بۆشی

بیستەم... تەکست: ستیڤان شەمزینی

چاوە سەوزەکانی من کە وەک بەهار خەیان ئەنوێنن
قەرزاری ئەو تاوە بارانی عەشقی تۆن
لە ئاسمانی گلێنەکانمەوە بۆ شەستە دائەبارن

هەناسەکەم تۆ تاقگەی رووبی دەمیت
هەواش هەواش ئەژیتە خەزگەکانمەوە
تۆ تاقگەی ئەشقیت و
ئەژیتە مایی بەکەسیمەوە

زمانێک شک نابەم لەم دونیایەدا بۆ تۆگەیاندنی تۆ!!
بەچارەخەم کە ئاسنی ساردی عەشقت ئەکوتم

زەر چاوەوانت بووم.. زەر بەت گەەام
زەر بەت گریام.. زەر یادم کردیتەوە
تۆ هەشتا وەهمی نەو خەیاەکانی منیت
ئایا بۆ راست من شتەکم لە ون بووە؟

شاکارەکم بۆ نوسیووی
"دانتی" بۆ "بیاتریس"ی نێنووسیوە
هەرچەند دەنیام بۆ زەردەخەنەوە دەەی:
سەر لەم هەستە ترسناکەت دەرناکەم

ئەگەر مەجنون من ببینێت، شەرم سەرتاپای دادەگرێ
ئەگەر لەیلا تۆ ببینێ، تاجی شاژنی عەشق دادەنێ
ئەوسا هەردووکیان وەک دەروێش ئەکەونە دوامان

ئەو وتت خۆشمدەوێ شتێ گیان
من بەدنگبووم.. تۆ واتزانی تووڕەیی دایگرتم
بەڵام بیرم لەوە دەکردەوە چ ئاشقێک هەیە شت نەبێ؟

تاقانەکەی دەم
ئازانی مردن لەپەناوی ئەشقدا ژیانێ
ژیانیش بێ ئەشق خەی لێ خەیدا مردنکی هەمیشەییە؟

ئازیزم ئەبێ بزانی هەموو ئاشقێک ڕەحی بریندارە
ئەوە کێیە خۆ دەخاتە سەر بڕینەکانی؟

لە پشت هەر ئاشقێکی مەزنەوە
مەعشووقێکی دڵڕەق هەیە
لە پشت هەر ئەفسانەیەکی ئەشقەوە
دڵدانەکی جاویدانی هەیە
لە پشت هەر بەیەک گەیشتنەکەوە
دڕیەکی گەورە هەیە

پێ پێم لێ نامێی، ئاخر بەم فتیلە لەرزەکێ
چۆن مەملەکەتی هیوا بدزمەوە؟
پێ پێم لێ ئەشق، ئاخر بەم هەنگاوە کورتێ
چۆن لێ دەزەخی مەعشوق رزگارم بێ؟

لە خەونمدا شمشێری فیراقیان لەسەر سنگم دا
کەوتمە سەر زەوی و بەدار بوومەوە،
بە هەقیقەت خوێن لە جەستەم دەچۆڕا!
ئەوسا زانیم ئەشق تەنیا خەونکە

کاتێک ئاشق بووم یەکەم شت فێری فێن بووم
کاتێک دابەزام یەکەم شت فێری گریان بووم
ئێشق فێری فێن و گریانی کردم

شەو نییە بە رۆژ خۆشکانم لەگەڵ تۆ نەگریابم
شەو نییە بە بینینی رۆژکی نوێ لەگەڵ تۆ حەسرەتم نەکێشابێ
شەو نییە بە بەردەواميدانی رۆژکانم لەگەڵ تۆ هەنسکم نەدابێ

لە یادی٥٣ ساڵەی ئیعدامی (چیگفارا)دا … سەردار عەبدوڵا حەمە

دەوڵەتی کۆنەپەرستی بۆلیڤیا لە بەرواری ٩ ی تشرینی یەکەمی ١٩٦٧ چیگفارای بە دیل کراوی ئیعدام کرد . ئەم تاوانە تا هەتایە وەک پەڕەیەکیەڵش دەمێنێتەوە لە مێژووی ئەم دەوڵەتە سەرمایەداریە دا. چیگفارا یا وەک لای خەمان پێی دەووترێ جیڤارا لە ڕووی کەڵتووری وسیاسییەوە سەر بە کام دەزگای فیکری بوو؟ چەپ بوو یا کۆمۆنیست بوو ؟بەوڵامی ئەم پرسیارە باشترە سەرەتا شتێک لە سەر ئەم دووشەیە بڵێین . جیاوازیەکە تەنها لە دەربڕینی دوو ووشەی چەپ و کۆمۆنیست دا نیە دابڕکو جیاوازیەکە لە ناوەرۆکدایە دەکرێ تۆ چەپ بیت بەڵام کۆمۆنیست نەبیت ، دەکرێ کۆمۆنیست بیت و چەپیش بیت (چەپی کرێکاری) . بەرژوازی و ووردە بورژوازی دەتوانن چەپ بن و لە مەوقعیەتی چینەکەی خۆیادا بمێننەوە بەڵام ئۆگەر بوونە کۆمۆنیست ناتوانن هەر لەوێدا بمێننەوە بەڵکو دائەخزێن بە ناو پرۆلیتاریا. ئەم جۆرە چەپی بەرژوا یا ووردە بەرژوازیە لە مێژوودا هەر لە سەرەتای سیستەمی سەرمایەداریدا بوونیان هەبووە و

بەشەوی جیاواز دەرکەووتون دژایەتی کۆمۆنیزمیشیان کردووە لە واقیعدا کاریان بۆ مانەوەی سەرمایەداری کردووە .
ئامانجی ئێم چەپە لە پراکتیکدا سۆشیالیزم نیە لە باشترین حالەتدا سەرمایەداری دەوڵەتیە، یا جۆرێک لە سۆشیالیزم کە لە واقعدا بەدی نایەت و هەرلە وهمدا دەمێنێتەوە بۆکارهێنانی پرولیتاریا و چینە هژارەکان لە لایەن ئێم چەپەوە هەر بە ئێم ئامانجە بووە .
چەپێک لە جیهانی بۆ ناو سەهۆم هەبوو تائێستاش پاشماوەکانی ماوە ، خۆێک گرایە یا پێپلیستە و ئینتی ئیمپریالیستە، باس لە سۆشیالیزم دەکائەو پشت بەستووە بە ئۆشنبیروجوتیار ، جەنگی چەکدارانە و پارتی زانی بۆ خەباتی سەرکی خۆی دژانە و ئامانجیشی سۆشیالیزمێکی نازانستیەیە سۆشیالیزمێکی یا خەیاڵی دەبێت و بەدی نایەت یا سەرمایەداری دەوڵەتی لە ئۆگای کۆرتی گشتیەوە بەدی دێنێت ، وەک چین و کوباو ڤیەتناموکوریای باکور، .هەزی سەرکی ئێم بەشە لە چەپ پرۆلیتاریا نیە یاخۆم چینی کرێکار نیە ، نایەوە ئێم چینە وەک دایناموی شۆشیسۆشیالیستی هەڵخڕێنە ور ناتوانە سەر بەم مەیلەی ناو چینی کرێکار بێت.
جیڤارا سەر بەم جۆرە لە چەپ بوو هەربۆیە لەهیچکام لەو ووتانەی ئەو تەدا جەنگی سۆشیالیزم دانەمەزرا وە بنەمای کاری و بۆچوونی پشتی ئەوجوتیار بوو نەک چینی کرێکار ، چینی کرێکار لە ئۆگای شۆڕشی پارتی زانی و تیرۆر کردنی پیاوانی دەوڵەت و ئۆفسەر و سەربازی دەوڵەتەوە بۆسۆشیالیزم ناگا ، چینی کرێکار لە ئۆگای شۆڕشی کۆمۆنایەتیەوە بۆ مانگرتن و ئاگرتنی چەرخی ئابوری سەرمایەو خۆپیشاندانی بۆ کۆمۆ وسەرتاسەری و ڕۆکخراو و بۆکاری هەرەوەزی ودەست بەسەرا گرتنی هەیکانی بەرهەم هێنان و لە کاتی پۆیستیشدا بۆ پۆلاماری چەکدارانە دەتوانێکۆتایی بە دەسەڵاتی سەرمایە بێنێت ودەسەڵاتی سیاسی و ئابوری خۆی دامەزرێنێت و سۆشیالیزم دامەزرێنێ و پۆل بهاوە بۆ جیهانیش .
بۆئام جیڤارا بۆ ئێمە خەباتی نەکرد ، هەربۆیە نە لە کوبا و نە لە هیچ یەکێ لەو دەوڵەتانەی ئەو تەدا تێکۆشاو ژیانی خۆشی لە سەردانا ئێم ئامانجانەهاتە دی.
لەگەڵ ئەمانەشدا جیڤارا چەپ و ئینسان دۆست بوو هەر ئەمەش بوو بووە هۆی ئەوەی ژیانی خۆی لە پێناو ئینسان دۆستیدا بەخت بکا .
ئینساندۆستی و ئازادیخوازی ئۆگا نین بۆ گۆیشتن بۆ سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم . دۆکرێ ئینسان دۆست و ئازادیخواز بیت بێئام ئامانجت سۆشیالیزم وکۆمۆنیزم نەبێت تەنانەت ئۆگریش بیت لە بەردەم گۆیشتن پێ یان . کاتێ ژنەکی کاثۆلیک یا مەسیحی دەچێتە ئۆفریقا خواردن و دەرمان بۆ منااانیبرسی و هژار دەبا ئەو منااانە لە باوەش دەگرێ

و ماچیان ئەکا ئەمە کارەکی ئینسانی دەکا بەڵام ئەگەر پەی بە ی بەگای ڕزگاری ئەم مناڵبرسیانە رووخاندنی سەرمایەداریە و بە دیهێنانی سۆشیالیزمە ڕەنگە بکەوێتە سەنگەری دژایەتیتەوە وە پێت بڵی نەخێر هەر سەرمایەداری باشە بەڵامدەبە بە بەزەیی بێت بەشی هەژارانیش بدات ، زەر کەس و ڕووت هەن بەم جۆرە بیر دەکەنەوە سۆشیالیزمەکەی ئەم کەس وڕوتانە لەمە زیاتر نیەواتە دەستاتەکی سەرمایەداری بە بەزەیی و دەستی هەژارانی دەوە .
چیڤارایزم ڕووتەکی پەپلیستی چریکی و فیدائیە و خەڵک گەراو ئەنتی ئەمپریالیستیە نەک ئەوەی ڕووتەکی کەمەنیستی و کرێکاری بە ، ڕووتەکیچەپی یە و کەمەنیستی نیە بە هەموو پەوانەکانی کەمەنیست بوون کە لە مانیفیستەکەی مارکس و ئەنگلس و یا بەڵشەفیزمەکەی لینینەدا پێناسە کراوە .
چیڤارا زیم ناتوانێ کەمڕەگا لە چنگی سەرمایەداری دەربێنێ و سۆشیالیزم دامەزرێنێ وە ئەم جۆرە چەپە دەمەکە لای خەمان خەری ئاوابووە و بە بنبەست گەیشتووە و نەیتوانێ درێژە بە خەبات و تێکۆشانی خەی بدات .
ناوی چیڤارا و ئەوانەی وەک ئەو گیانیان بەخت کرد لە پێناو ئینسان دەستیدا هەر دەمێنێتەوە و لە بیر ناکرێن .

سەردار عەبدوڵا حەمە

٢٠٢٠/١٠/١١

دەرد و ماڵئاوایی … فەروغی فەروخزاد … و: نەژاد عزیز سورمە

ڕەیشتم ، بمبەخشە ، مەڵێ ئەو بێ وەفابوو
بەجگە لە ماڵئاوایی ، ڕێگای دیم بە نەمابوو
ئەو عیشقە ئاگرینەی پێ دەردی بێ ئومێدیی

لە کەندەڵانی گوناە و شڵتییەتیمدا کشابوو

ڕۆیشتم داغی ماچی پڕ حەسرەتی تۆ
بە فرمێسکی دیدە لە لێوەکانم بشۆرم
ڕۆیشتم لەو سروودەدا بە ناتەواوی بمێنمەوە
ڕۆیشتم لە خۆڵا ئابڵو بەخۆم بدەم
ڕۆیشتم ، مەڵێ مەڵێ بۆ ڕۆیی ، نەنگی بوو
عیشقی من و نیازی تۆ و
سازو سۆزی هەردووکمان
ڵازەکانمان ..
لە پەردەی تارو خامۆشا
وەکو گەردی بەیانییان وەدەرکەوتن .

ڕۆیشتم وەك دڵۆپە فرمێسکێکی گەرم
لە دامێنی گۆشەیەکی شەوەزەنگی ژیان ون بم
ڕۆیشتم ، لە ڕەشایی گۆڕێکی بێ ناوونیشاندا
لە کۆڵ شەڵو ترسی ژیان ببمەوە ..

من لە بەرگریان و دوو چاوی گەش هەڵاتم
لەبەر لافاوی بەتینی پێکەنین ، هەڵاتم
لەسەر پێخەفی ژوان ،
بە ئامێزی ساردی جودایی
بریندار بە لێمەی ویژدان ، هەڵاتم

ئەی سینە !
لە گەرمایی کۆپەی خۆتدا بسووتێ و
چیتر سۆراخی گۆی ئاگر لە من مەکە..
دەمویست ببم بە مەشخەڵ و یاخی ببم
بووم بە مەلی گۆشەی قەفەس
باڵ بەستەو دیل ..

گیانی هەشتاویم لەشەوی خۆیدا بێ ئاگایە
بەتاڵییەوە لە دامێنی بێ دەنگیدا گریام ..
لەدەست کردەوەکانم دەناڵم و
پەشیمانم لە قسەکانم ..
بینیم کە لایەقی تۆ و عەشقی تۆ نیم ..

- لە (برگذیده اشعار فروغ فرخزاد) چاپی سێیەم بڵاوانە لاپەڕە 21 .

مەرگی مەهابـاد قەرەداغـی ...
ئاسۆعوسمان

مەهاباد قەرەداغی، لەڕۆژگارە تاریکەکانی سەردەمی بەعس ،وەک ژنێکی ئازا،هەمیشە لەبەرەی بەرگری خەڵک ومیلەتەکەی خۆی بووە، یەکێک بووە لەئەندامە چالاکەکانی کەمەڵە و لەزیندانەکانی حزبی بەعس توشی دراندانەترین ئەشکەنجەو ئازاربوو، لەبیرەوەرییەکانیدا دەیگێڕتەوە:" کە جەلادەکانی بەعس، بەشکاندنی ئیرادەی، جگەرەیان لەسەرسنگ و مەمکی کوژاندبوو".هاوسەرکۆشی یەکێک لەشەهیدەکانی دەستی تیرۆریستان.
ئەم خانمە، تائەو چرکەساتەشی ماڵئاوای لەژیانکرد، خزمەتێکی زۆری بەمافەکانی ژنان ، شیعر و ئەدەب و ڕۆژنامەگەری کوردی کردووە.....
ئیتر خۆشحاڵی دەربەین بەمەرگی لە ناکاوی ئەم خانمە بە...؟

- بەچونی جیاوازی لەتەهیە و کادری پارتییە
- باوەری بەخەباتی ناسیونالیستی نەتەوەکەی هەیە
- باوەری بەمافەکانی ژنان هەیە
- دژی چەند مەلاو گروپی ئیسلامی بووە.

1. ئەو بەهانەو پاساوانە، دژی هەموو بەها پیرۆز ئاینی و ئینسانی و کوردەواریەکەش بوو
ئەمڕۆ گووتویانە"مرۆڤ کەمرد شەیتان دەستی لە هەدەگرێت".
بەداخەوە ئەوانەی خەیان مووچەی بندیواری و پارەی ژەربژەر لەحزبەکان وەردەگرن،یان ئەو مەلاو گرووپانەی شۆڕژ بەشان وباڵی ئەردەغانی فاشیست هەئەدەن،دەست لەمردووکانیش ناپارێزن.....
ئەوانەی دینیان هەیە و مووچەی بندیواری وەردەگرن ،ئەم ئەم ژنە نوسەریان بەبەرگریکاری گەندەڵی تاوانبارکرد...!
ئەوانەشی پارەو سامانی چاکیان هەیەو دینیان نییە ...!بە ناوی ئیماندارو موسڵمانی ڕاستەقینەوە ،هەرشکی بەرفراوانیان لەدوای مەرگی مهاباد قەرەداخیەوە بگەرمی بەرخستووە.
باشە بابپرسین ئەو هەموو غەدرووناحەقیانەی تورک وفارس و عەرەب ، لە کوردی دەکەن ، ئەم هەموو سحابەو ئیماندارو

جەنگاوەرانی ئیسلام ،لەکوێن بە بەدەنگن...
ئاخر براینە دنیابن نان و دینی خەتان و نەتەوەکەتان بە
پلامارداني دوای مەرگی ئەم خاتونە ناپارێزراوت
بەداخەوە مەرگی مهابـاد قەرەداغـی، پێشانیـداین بـاشوری
کوردستان توشی چ کارەساتولیکترازانێک کراوە.